

Croatica 42/43/44/1995-6.

Izvorni znanstveni članak

Johannes Reinhart
(Institut für Slavistik, Wien)

**HRVATSKOGLAGOLJSKI ZBORNIK
TOMAŠA PETRINIĆA IZ GOD. 1503
(COD. VINDOB. SLAV. BR. 78).***

UDK 808.62

Hrvatskoglagojski zbornik Tomaša Petrinića nalazi se od prve polovice prošlog stoljeća u Austrijskoj nacionalnoj biblioteci (ranije: Dvorskoj biblioteci).¹ U opširnom kolofonu na kraju rukopisa pisac ne navodi

*Zahvaljujem se Austrijskoj nacionalnoj biblioteci na izradi kopije rukopisa Vindob. slav. br. 78. Staroslavenskom institutu u Zagrebu zahvalan sam za uvid u fotokopije odnosno u mikrofilm rukopisa: Grškovičev zbornik, Petrisov zbornik, Žgombičev zbornik i Krčki rukopis br. 42, kao i za upotrebu kartoteke *Rječnika crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije*. - Mr. Mateo Žagar ljubazno je pregledao i korigirao hrvatski tekst članka.

¹ Eva IRBLICH, Die Erwerbung des Missales des Fürsten Novak von 1368 (cod. slav. 8) und anderer glagolitischer Handschriften durch die ehemalige Holbiblio-

samo svoje ime, već i ime naručitelja, svotu koju je dobio za prepisivanje rukopisa, i godinu u kojoj je završio prijepis:

Petrinićev zbornik (cod. Vindob. slav. br. 78; 1503), f. 152^v5-153^r5

Az' esam kako gredući po vrti prekrasni. zbirajući nailipli cvět a d(u)bi krasan vinacъ. i hoću da tomu momu malu sabraniju budě imě cvet' vsakě mudrosti. I ako niko zgrišen'e v tom' e(stъ) i mnju da ni prež nega. prošu onih' ki budu tu čtali. da narědē i napravě moe zgrišen'e nih' mudrost'ju. ljubav i dobro hotin'e. to e(stъ) edna ričъ. kako piše s(ve)ti Toma. Da ljubav' to e(stъ) niko znan'e. pravi sьveti Av'gustin'. niedan' č(lově)kъ ne morě ljubiti rič' niednu. ako ju priě ne zna. tako ki bude čtal češće v sie knigě očē večē naslaen'e v nihъ imiti. a sě sutъ knigě tmačen'ě s(ve)tihъ e(van)j(e)lii. i inih' kapituli kako očēš' naiti v povodi. po rědъ doli niže kadī stoi ko govoren'e. a sě knigě ispisah' na drugu hartu. Ća mnogo-griš'ni pop' Tomaš' Petriničъ z bana dvora z Bužan' plemene Stupičъ počtovanomu redovniku. g(ospo)d(i)nu Matiju Gaščaninu. ki tada biše držitel cr(i)kvě s(ve)te Marie v gradu Elovici i arhiprvad' Brinski. i bih' plačen' za pismo knig' sihъ dukatě .v. (= 3) ča im' bi čena. i vrhъ toga mi počtено učini. a Ća nemu već' ispisahъ. neg' imihi cenu. š nim'. a dopisah' e sidě v bani dvori na lět' g(ospo)dnih'. č. f. v. (= 1503) mišeca dēktēbra na dan'. ž. i. (= 17).²

Znatno manje saznajemo iz dvaju postojećih opisa bečke zbirke slavenskih rukopisa o sadržaju našeg zbornika. Tako saopćuje Birkfellner u svojem katalogu, da kodeks sadržava homilije ("Kanzelreden [Predigten]") odn. "Expositiones evangeliorum".³ Milčetić nas obavješćuje o sadržaju Petrinićeva zbornika ovako: "Ovaj rukopis sadržava 150 tumačenja jevanđelja, koja pisac zove: tmačen'e, sermon, prodika, i glosa. Tema je uzet iz jevanđelja, pa se o ņemu raspreda govor za dane korizme i druge nedjele u godini."⁴ Milčetićevi podaci postali su temeljem informacija o našem zborniku i u daljim istraživanjima o starijoj hrvatskoj književnosti.⁵ Zagonetan ostaje broj 150 evanđeoskih sermona. U

thek in Wien, Wien 1987 (Österreichische Nationalbibliothek), 24 ("Um 1820 von der Hofbibliothek erworben."). V. također Josef DOBROWSKY, *Institutiones linguae slavicae dialecti veteris*, Vindobonae MDCCCXXII, XXX.

² Izdano u: Ivan MILČETIĆ, *Hrvatska glagolska bibliografija*. I. dio. Opisi rukopisâ, *Starine* 33, 1911, 323-324; djelomično izdanje u: Eduard HERCIGONJA, *Srednjovjekovna književnost*, Zagreb 1975 (Povijest hrvatske književnosti, knj. 2), 11.

³ Gerhard BIRKFELLNER, *Glagolitische und kyrillische Handschriften in Österreich*, Wien 1975 (ÖAW, Phil.-hist. Kl., Schriften der Balkankommission, Linguistische Abteilung XXIII), 72.

⁴ Ivan MILČETIĆ, op. cit., 324.

⁵ Rudolf STROHAL, *Hrvatska glagolska knjiga*, Zagreb 1915, 207; Eduard HERCIGONJA, op. cit., 395; Dunja FALIŠEVAC, *Hrvatska srednjovjekovna proza*, Zagreb 1980, 83.

današnjem obliku naš kodeks sadržava 47 "glava". U tekućem se numeriranju ispred svake propovijedi nabrajaju 54 glave. Indeks na kraju rukopisa (f. 153r-v; poslije kolofona) nažalost se završava poslije broja 48 (Dominica in Septuagesima; odnosi se na f. 144r-145r), svršetak indeksa je morao stajati na izgubljenoj stranici 154r. Zbog svih ovih razloga, Milčetićevo spominjanje broja 150 jamačno se temelji na zabludi, možda čak samo na tiskarskoj pogreški.

Rukopis danas sadržava 153 lista.⁶ To je otprilike deset listova manje nego što je rukopis nekoć imao. Osim spomenutog posljednjeg lista, izgubio se i tekst između listova 48v-49r i 118v-119r.⁷

Sadržaj rukopisa izgleda ovako:

- 1: Dominica I in Quadragesima (M 4.1-11) (1^r-4^v): *Tunc Iesus ductus*
- 2: Dominica I in Quadragesima (bis) (M 4.2) (4^v-8^v): *Et cum ieiuasset xl. diebus et xl. noctibus postea esuriit*
- 3: Dominica II in Quadragesima (M 17.1-9) (8^v-10^v): *Et post dies sex assumit Iesus Petrum et Iacobum et Iohannem*
- 4: Dominica II in Quadragesima (bis) (M 17.5) (10^v-12^v): *Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui*
- 5: Feria IV hebdom. tertia in Quadragesima (M 20.17-28) (12^v-14^v): *Et ascendens Iesus Ierosolymam*
- 6: Feria IV hebdom. tertia in Quadragesima (bis) (M 20.22) (14^v-18^v): *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. dicunt ei possumus. ait illis. calicem quidem meum bibetis etc.*
- 7: Feria V hebdom. tertia in Quadragesima (L 16.19-31) (18^v-21^v): *Homo quidam erat dives*
- 8: Feria V hebdom. tertia in Quadragesima (bis) (L 16.22) (21^v-25^v): *Mortuus est autem et dives: et sepultus est in inferno*
- 9: Sabbato hebdom. tertia in Quadragesima (L 15.11-32) (25^r-28^v): *Ait autem: homo quidam habuit duos filios*

⁶ Slike dijelova Petrinićeva zbornika kod: И. В. ЯГИЧ, Глаголическое письмо, Энциклопедия славянской филологии, вып. 3, Графика у славян, ч. 3, Санктпетербург 1911, sl. XXIV. 60 (izdanje na str. 249; ff. 152v-153r [djelomično]), i; Josef VAJS, Rukovět' hlalohské paleografie, Praha 1932, Tab. LI (f. 21v), i; Josip BRATULIĆ, Leksikon hrvatske glagoljice, Zagreb 1995, 62 (f. 21v).

⁷ Ovo se također potvrđuje glagoljskom paginacijom iznad svake recto stranice, koja prema pismu ne potječe od pisca. Folija 48r ima glagoljsku paginaciju *ke* (= 46), folija 49r paginaciju *lž* (= 57), folija 118r paginaciju *rid* (= 125), folio 119r paginaciju *riž* (= 127). Posljednji list (153r) nosi glagoljsku paginaciju *r l.*, tj. 100 + 50 + 10 = 160. Budući da je paginator na šest mjesta pogriješio (42-43 [+2], 65-66 [+1], 77-78 [-2], 102-102 [+1], 114-115 [+1], 147-149 [+1]), treba broju 160 pribrojiti četiri, i tako se stiže – uključivo s posljednjom stranicom, gdje se nalazio kraj kazala – do prvobitnog broja listova 165.

- 10: Sabbato hebdom. tertia in Quadragesima (bis) (L 15.31) (28^v-32^f): *Fili tu semper mecum es et omnia mea tua sunt*
- 11: Dominica III in Quadragesima (L 11.14-28) (32^f-36^f): *Et erat eiiciens demonium*
- 12: Dominica III in Quadragesima (bis) (L 11.15) (36^f-39^v): *In Beelzebub principe demoniorum eijcit demonia*
- 13: Sabbato hebdom. quarta in Quadragesima (I 8.3-11) (39^v-43^v): *Adducunt autem scribe et pharisei*
- 14: Sabbato hebdom. quarta in Quadragesima (bis) (I 8.8) (43^v-47^v): *Iesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terra*
- 15: Dominica IV in Quadragesima (I 6.1-14) (47^v-48^v [lacuna])⁸: *Post hec abiit Iesus trans mare Galilee*
- 16: Dominica V in Quadragesima (I 8.46-59) (52^r-56^f) ("19"): *Quis ex uobis arguet me de peccato*
- 17: Dominica V in Quadragesima (bis) (I 8.59) (56^f-59^f) ("20"): *Tulerunt lapides Iudei ut iacerent in eum. Iesus autem abscondit se et exiuit de templo*
- 18: Feria V hebdom. sexta in Quadragesima (L 7.36-50) (59^r-63^f) ("21"): *Rogabat autem illum quidam de Phariseis*
- 19: Feria V hebdom. sexta in Quadragesima (bis) (L 7.37) (63^r-66^f) ("22"): *Ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix*
- 20: Dominica Resurrectionis (Mc 16.1-7/M 28.1-7) (66^f-70^f) ("23") (= Petrisov zbornik, 250^v-254^v): *Et cum transisset sabbatum*
- 21: Dominica Resurrectionis (bis) (Mc 16.6) (70^f-71^v) ("24"): *Iesum queritis Nazarenum crucifixum: surrexit non est hic. Sed ite dicite discipulis eius et Petro. quia precedet uos in Galileam*
- 22: Dominica in Albis in Octava Paschae (I 20.19-31?) (71^v-78^v) ("25"): *Cum ergo sero esset die illo*
- 23: Dominica II post Pascha ("Homilia s. Ioannis de Apocalypsi"; Apoc 8.2-11.19) (78^v-80^f/80^r-80^v/80^v-81^r/81^r-81^v/81^v-82^v/82^v-85^v/85^v-86^v) ("26"/"27"/"28"/"29"/"30"/"31"/"32") (= Antoninov konfesional, HAZU IVa48/66^f-73^{r9}): *Et vidi septem angelos*¹⁰

⁸ 15*: Dominica IV in Quadragesima (bis) [lacuna]

15**: Feria V hebdom. quinta in Quadragesima [lacuna]

15***: Feria V hebdom. quinta in Quadragesima (bis) (L 7.12) [lacuna-52^r]: *Et hec uidua erat etc.*

⁹ Vjekoslav ŠTEFANIĆ, Glagoljski rukopisi Jugoslavenske akademije, 2, Zagreb 1970, 26; izdano u: Rudolf STROHAL; Stare hrvatske apokrifne priče i legende (Sabrao iz starih hrv. glagoljskih rukopisa od 14. - 18. vijeka), Bjelovar 1917, 79-90.

¹⁰ Ispred ovog početka perikope dolazi još drugi tekst (kratka egzorta).

- 24: Dominica II post Pascha (bis) (I 10.11-16) (86^v-92^r) ("33"): *Ego sum pastor bonus*
- 25: Dominica III post Pascha (I 16.16-22) (92^r-96^v) ("34"): *Modicum, et iam non videbitis me*
- 26: Dominica IV post Pascha (I 16.5-14) (96^v-101^v) ("35"): *Et nunc vado ad eum, qui misit me*
- 27: Dominica V post Pascha (I 16.23-30) (101^v-107^v) ("36"): *Amen, amen dico vobis: si quid petieritis Patrem*
- 28: *Sabbato infra Octavam Nativitatis* (L 2.33-40) (107^v-110^r) ("37") (= Žgombičev zbornik, HAZU VII 30, 116^v-120^{r11}): *Et erat pater eius et mater eius mirantes*
- 29: Dominica infra Octavam Epiphaniae (I 2.1-11) (110^r-112^r) ("38"): *Et die tertio nuptiae factae sunt in Cana Galilaeae*
- 30: Dominica II Adventus (Descensus Ioannis Baptistae ad inferos; BHG I 635r¹²) (112^r-118^v) ("39") (= Grškovičev zbornik, HAZU VII 32, 1^v-9^{v13})
- 31: *Feria II hebdom. secunda* in Quadragesima (Isai 58.1¹⁴) (118^v-118^v [lacuna]) ("40"): *Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam*
- 32: ? (lacuna - 119^r)
- 33: *Feria V hebdom. secunda* in Quadragesima (Isai 55.6) (119^r-119^v) ("42"): *Quaerite Dominum dum inveniri potest*
- 34: ? (M 15.21-28¹⁵) (119^v-121^r): *Et egressus inde Iesus secessit in partes Tyri, & Sidonis (Egressus Iesus secessit)*
- 35: Na vazam' prodika stumačena na hrvacku (= Homilia paschalis in linguam chroaticam interpretata) [Mc 16] (121^r-124^v)
- 36: In litaniiis maioribus in festo s. Marci Evangelistae (125^r-125^v) ("43")
- 36': In litaniiis maioribus et minoribus (125^v-129^r)
- 37: In litaniiis minoribus (bis) (L 11.5-13) (129^v-132^r) ("44"): *Quis vestrum habebit amicum*
- 38: In Nativitate B. Mariae Virginis (8. IX.) (M 1.1-16) (132^r-140^v) ("45") (= Krk 42/1^r-3^{r16}): *Liber generationis Iesu Christi filii David filii Abraham. Abraham genuit Isaac*

¹¹ Vjekoslav ŠTEFANIĆ, op. cit., 44.

¹² Usp. Francis J. THOMSON, Apocrypha Slavica: II, The Slavonic and East European Review 63.1, January 1985, 83.

¹³ Vjekoslav ŠTEFANIĆ, op. cit., 45.

¹⁴ Recte: *Feria VI hebdom. prima* in Quadragesima.

¹⁵ Drugi utorak posta.

¹⁶ Vjekoslav ŠTEFANIĆ, Glagoljski rukopisi otoka Krka, Zagreb 1960 (Djela Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, knj. 51), 213.

- 39: ? (? De s. Margareta) (M 13.45) (140^v-141^v) ("46"): *Iterum simile est regnum coelorum*
- 40: Feria V infra Octavam Pentecostes (L 9.1-6 [M 10.1 seq.]) (141^v-144^r) ("47") (= Krk 42/56^v-58^{r17}): *Convocatis autem duodecim apostolis dedit illis virtutem et potestatem super omnia daemonia*
- 41: Dominica in Septuagesima (M 20.8)¹⁸ (144^r-145^r) ("48"): *Voca operarios et redde illis mercedem*
- 42: Dominica II post Pentecosten (L 14.16-24) (145^r-146^r) ("49"): *Homo quidam fecit coenam magnam*
- 43: Dominica III post Pentecosten (L 15.1-10) (146^r-147^r) ("50"): *Erant autem appropinquantibus ei publicani*
- 44: Dominica IV in Quadragesima (I 6.1-14) (147^r-148^v) ("51"; 44 ≐ 15): *Post hec abiit Iesus trans mare Galilee*
- 45: Dominica VIII post Pentecosten (L 16.1-9) (148^v-149^v) ("52"): *Homo quidam erat dives, qui habebat villicum*
- 46: Dominica IX post Pentecosten (L 19.41-47) (149^v-150^v) ("53"): *Et ut appropinquavit, videns civitatem flevit super illam*
- 47: Pro pluribus martiribus ("Pro apostolis et evangelistis") (M 11.25-30) (150^v-152^{v19}) ("54") (= Krk 42/70^v-72^v): *In illo tempore respondens Iesus dixit confiteor tibi Pater domine caeli et terrae quia abscondisti haec a sapientibus et prudentibus*

Sadržaj zbornika može se velikim dijelom odrediti. Glave 1-21. i 44., tj. listovi 1-71v i 147r-148v potječu od kvarezimala dominikanca Jacoba a Voragine (Varazze), nadbiskupa Genue i autora *Legende auree*. Tekst na f. 112r-118v apokrifan je *Descensus Ioannis Baptistae ad inferos*, inače dobro zastupljen u crkvenoslavenskoj književnosti,²⁰ a dosad poznat u hrvatskoglagojskoj književnosti samo u Grškovićeve zborniku. Tri iduće glave, i to 38., 40. i 47., izvaci su iz hrvatskoglagojskog prijevoda češkog zbornika homilija na Matejevo evanđelje, koje su poznate u

¹⁷ ŠTEFANIĆ, op. cit., 217.

¹⁸ Ovaj stih pripada perikopi M 20.1-16 (*Cum sero autem factum esset, dicit dominus vineae procuratori suo*).

¹⁹ Petrićević zbornik 152^v2-4: *I zato da ni mogal' sa s(vě)t' za volju mudros'ti b(og)a poz'nati. Drago e(stb) bilo b(og)u. skozi pripročinu s'pasiti vėrujuće. I pročaja. ≐ Krk 42/71^v β3-7 (tvoriti zaloe) i zato da bi mogal' sa s(vě)t' za volju mudrosti b(og)a poznati drago e(stb) bilo b(og)u skozi pripročinu ~~h~~ spasati verujuće (začt' e(stb) pripreste sega s(vě)ta izbral' g(ospo)d(i)n' da bi pošpotal' močne ...); ŠTEFANIĆ, op. cit., 218.*

²⁰ Aurelio DE SANTOS OTERO, Die handschriftliche Überlieferung der alt-slavischen Apokryphen, Band II, Berlin-New York 1981, 99 slj.

potpunoj verziji iz Krčkog kodeksa br. 42.²¹ Što se tiče ostalih tekstova Petriņićeva zbornika, nisam mogao ustanoviti uzorke, ali činjenica je da nekoliko tekstova iz našeg zbornika ima paralelnu tekstološku tradiciju u drugim hrvatskoglagoljskim zbornicima. To se tiče glave br. 23, sedmodijelne homilije o sedam anđela Apokalipse koji sviraju u trublju, koja se nalazi još u dva zbornika, najprije u Antoninovu konfesionalu (HAZU IV a 48; kraj 15. stolj.), i u kasnom zborniku 18. stoljeća (zagrebačka Sveučilišna i nacionalna biblioteka, R 3375). Iduća neidentificirana homilija, br. 28, ima tekstološku paralelu u Žgombićevu zborniku. Naprotiv, homilija br. 36', koja se čita na velike i male prosne dane, nije identična s tekstem u Žgombićevu zborniku (47^v-48^v), kako bi se moglo pretpostaviti na temelju sličnih incipita.²² Neka tekstološka ovisnost opaža se između homilije br. 39 (tema: kraljevstvo nebesko je kao trgovac koji traži lijepo biserje) i dijela teksta *Čtenie trih krali* u Vinodolskom zborniku i Oxfordskom zborniku br. 414 gdje je iskorištena priča o biserju.²³

Autori koji se citiraju u neidentificiranim tekstovima dopuštaju barem vremensko razgraničenje originala. U sljedećim homilijama nalazimo ove pisce: br. 23 (sv. Bernard [84^r15]), br. 24 (sv. Bernard [89^r4]), br. 25 (sv. Bernard [96^r17]), br. 26 (sv. Bernard [97^r9, 98^v7]; Magister sententiarum [= Petrus Lombardus; 98^r20]), br. 27 (Rihard [de St. Victor † 1173; 104^v18]), br. 29 (sv. Bernard [110^v14, 111^r26]; sv. Franjo Asiški [110^v15-16]), br. 35 (sv. Albertus Magnus [121^v7], sv. Tomaš Akvinski [121^v6], sv. Franjo Asiški [124^r13-14]), br. 36 (sv. Bernard [129^r16]).

Pri čitanju kvarezimala Jacoba a Voragine upada u oči velik broj bohemizama.²⁴ Ovdje ću spomenuti tek neke:
abi: abi 'Ø' (48v19).

²¹ ŠTEFANIĆ, op. cit., 210 i 226 slj., otkrio je staročeški izvornik Krčkog rukopisa br. 42.

²² Postoji određeno tekstološko slaganje s Legendom aureom, cap. LXX.

²³ Navodim dio ove priče iz tri rukopisa: Petriņićev zb. 141r2-5 i *pridoše kupiti bisera toga. A zda viimo draga brat(b)ě. Ča morěmo reči tu ribu. Ča li pučinu mor'sku. Ča li rosu nēb(e)sku. Ča li mornari. Ča li tršci bogati*. Vinodolski zb. (prema Eduard HERCIGONJA, *Kajkavski elementi u jeziku glagoljske književnosti* 15. i 16. stoljeća, *Croatica* 5, 1973, 178 [= Nad iskonom hrvatske knjige. Rasprave o hrvatskoglagoljskom srednjovjekovlju, Zagreb 1983, 312]) i *pridoše kupovati bisera toga zda viimo kai moremo reči ribu kai li pučinu mor'sku kai li rosu nebesku kai li mornari kai li trž'ci bogati*] Oxf. zb. 414/60rα21-25 i *poidoše kupovati bisera toga. Sda viimo ča moremo reči ribu. Čb li pučinu mor'sku. Čb li rosu n(e)b(e)sku. Ča li mornare ča li tržnike bogate*. (prema mikrofilmu koji mi je ljubazno stavila na raspolaganje Bodleyanska knjižnica u Oxfordu).

²⁴ Navedenih riječi nema u kartoteci *Rječnika crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije – Lexicon linguae slavonicae redactionis croaticae*, kako sam mogao

- domněvati: dom'nevaše (1r27) 'suspiciabatur'
doufanie/doufati: doufanie (2v15) 'fiduciam', ne doufai (36r9) '(nullus ...)
confidat', doufale (69r11) 'sperabant'.
dovodь: dovodi (35r3) 'rationes', dovod' (68r13) 'auctoritatem'.
edinota: v' edinote (9v3-4) 'in unitate'.
edьnostaino: ednostaino (59v 13) 'una et eadem'.
gorьlivostь: ot go[r]livos'ti (15r2) 'a calore'.
gospodarьstvo: v gospodarstve (29r18) 'in hospitio'.
lomazitelj: lomazitelj (10r11) 'supplantator'.
manželьskь: manželsk(a)go (42v1) 'maritalis'.
manželьstvo: manžel'stvo (37r5) 'matrimonium'.
mьдьль: madalь (4r6) 'Ø', madle (69r13) 'fragiles'.
nadobie: nad'bie (15r4; = nádobie) 'uas'.
nagьnuti: nagnuti (37r22) 'student'.
neistota: v neistote (38v13), neis'totu (71r24) 'dubietatem'.
neporušenie: neporušeniě (10v22) 'incorruptionem'.
obluda/obludьнь: obludno (74r1-2), obludu (75r20).
ohehule: ohehule (39v27-40r1) 'Syrene', ohehuli (2x; 40r3&9).
omьдьлѣti: omadlie (67v20) 'se mactabit'.
panьna: pan'ne (68r15) 'virgo'.
pьnѣti: pnel' (67v4) 'pendentem'.
počutiti: počuti (28r2) 'uidet'.
podьstata: podstata (11r17) '(tota) propria'.
podvigovati: podvigue se (46v10) 'preminet'.
pognnutie: bez pognutiě (12r2) 'immobilis', bez pognutiě (52r3)
'immobilis'.
pogorьševati: pogoršue (34r9) 'scandalizat'.
pohibьnenie/pohibьнь: pohin'be (sic pro *pohibne*; 70v15) 'dubitabile',
Pohibnenie. ili dvoenie (imam') (71v5[-6]) 'dubitāt'.
pomьsta: pomasta (7r2) 'pena', k pomas'ti (27v12-13) 'ad puniendum',
pomastu (41r18) 'punire'.
poprьslakь: poprslakь (10v9) 'radius'.
posoba: posoba (26r8) 'miseria'.
pričina: pričina (67v12) 'Ø' (scil. causa).

ustanoviti krajem prosinca 1995 g. u Zagrebu. Izuzetak predstavlja samo riječ *poprslakь* (*poprslak*) 'zraka', koja dolazi jedan put u Drugom Novljanskom brevijaru (372d27). – Poneke od ovih bohemizama srećemo i u drugim hrvatskoglagoljskim prijevodima s češkoga, npr. *dovodь* (Výklad desatera božieho prikázanie [fragm. glag. HAZU 108]), *pьnѣti* (De perfectione vitae ad sorores [Petrisov zbornik]), *poprslakь* (Lucidar, Zbornik žakna Luke), *vlastь* 'patria' (Lucidar, Pasionál [Petrisov zbornik]), *zgrudanie* (Zbornik žakna Luke: *vzgrudati*; Petrisov zbornik: *vzgruditi*), *zufati* (Zbornik žakna Luke, De perfectione vitae ad sorores).

prisъpoiti: prispoena (31v6) 'coniuncta'.
 proto: proto (7r10) 'propter quod'.
 raskladъno: raskladno (41r14) 'discrete'.
 sьljublenie: saljubleniĉ (69v17) 'promissione'.
 sьstatakъ: sstatak (67r8) 'sua'.
 ukrutyъnъ: ukrutan (48r4) '(in) crudelem'.
 uplъnĉ: uplne (4r2) 'plene', uplne (6r26) 'Ø'.
 upokritъsь: upokritac' (2v18-19) 'hypocrita'.
 usĉti: Usato (10v20) 'Seminator'.
 viborъnъ: viborne (9r14) 'extremi'.
 vihodъnъ: o' vihodne strani (68v23) 'ab orientis parte'.
 vikladati: viklada (70r22) 'interpretatur'.
 vikladъ: vikladom' (68v22) 'modo', viklada (69v5) 'Glossam'.
 vivrĉti: vivril (66v8) 'eiecit'.
 vlast' 'patria': v svoei vlasti (40v2) 'in patria'.
 vьzvlašĉe: vz'vlaĉe (11r15), zvlašĉe (32r19) 'Ø', zvlašĉe (50r14), zvlašĉĉe (50v14), zvlašĉe (66v4), v'zvlašĉe (70r3) 'specialiter', zvlašĉe (70r10) 'specialiter'.
 vokolu: vookolu (!; 65v12) 'in circuito eius'.
 zatraĉenie/zatratiti: zatraĉene (18r3), k zatraĉeniju (69v22-23) 'ad perditionem', zatraĉenii (71v11) 'damnatione'.
 zgrъdanie: o zgrdan'i (54v3) 'contemptus'.
 zmdьlĉti: z'madlela (67v24) 'se mactauerat'.
 zufati: zufalъ (23r5) 'desperabat', z'ufal' (70r7) 'desperet'.

Kod spomenutih leksema uputit ĉu naroĉito na veznik *abi* (ĉeš. *aby*) i na glagolski pridjev trpni *usato* s prijeglasom. Osim toga, nalazimo veĉ u jednoj rijeĉi ĉeški glasovni prijelaz **ju* → *ji*²⁵, i to *g'nis*' (18^r27), *gnis*' (18^v1), pored kojih je takoĉer posvjedoĉen stariji oblik *gnus*' (18^r10, 18^r23, 18^r26, 18^r27; usp. staroĉeš. *hnus/hnis*). Na kraju treba upozoriti na zamjenicu *jej* (Ak. sg. od *on*; Iš'ĉi mira i nasledui *ei*. Ps 33.15 [] *inquire/quaere pacem et persequere eam*).²⁶

Dvije ĉinjenice protivne se ipak mišljenju o ĉeškome izvorniku korizmenih propovijedi. NajvaŹnije je naglasiti da u staroĉeškoj knjiŹevnosti ne postoji prijevod korizmenjaka Jakuba a Voragine. Isto tako, nisu se mogli pronaĉi rukopisi ili odlomci s prijevodom pojedinih homilija preko staroĉeškog rjeĉnika.²⁷ Druga smetnja povezana je sa Źanrovskim pita-

²⁵ Miroslav KOMÁREK, *Historická mluvnice ĉeská; I: Hláskosloví*, Praha 1969, 115-116 (§ 44: druga ĉetvrtina – ĉtvrtá ĉetvrtina 14. stoljeĉa).

²⁶ Homilija br. 22, u kojoj dolazi ova rijeĉ, veĉ ne pripada korizmenjaku, ali sadrŹava isto tako – za razliku od slijedeĉih glava – bohemizme (npr. *obluda*).

²⁷ Npr. kod rijetkih leksema *neporušenie*, *obluda*, *ochechule*, *pnieti*.

njem. U staročeškoj književnosti do husitskih pisaca ne postoji homiletička književnost na češkom jeziku.²⁸ Kompromisno rješenje ovih poteškoća bila bi uporaba latinskog rukopisa sa staročeskim glosama. Nažalost, dotična potraga nije doprinijela nikakvih rezultata.²⁹ Zbog toga treba pitanje neposrednog originala korizmenih propovijedi zasad ostaviti otvorenim. Pojedine homilije iz korizmenjaka Jacoba a Voragine posvjedočene su, osim u Petrinićevu zborniku, i u drugim hrvatskoglagoljskim zbornicima. U već navedenom pregledu spomenuo sam već uskrсну homiliju u Petrisovu zborniku (250^v-254^v). Nju je smatrao Stjepan Ivšić mogućim djelom Jana Husa,³⁰ što je razumljivo na osnovi mnogobrojnih bohemizama. Uz to čitamo dio homilije br. 13 (četvrta subota posta) u odlomku HAZU br. 105.³¹ Slijedeća se homilija iz istog kvarezimala nalazi u Zborniku žakna Luke iz g. 1445 (cod. Borg. illir. br. 9)³² na ff. 91ra14-95va9, a to je naime propovijed na treći utorak posta. I o njoj je Stjepan Ivšić - na temelju njezina jezika - pretpostavio da je prevedena s češkoga.³³ Ona dakako ne dolazi u Petrinićevu zborniku, ali čini se vrlo vjerojatnim da su nekoć postojale sve homilije iz Jakubova korizmenjaka u hrvatskoglagoljskom prijevodu. Postojanje korizmenjaka Jacoba a Voragine u tri datirana rukopisa iz g. 1445., 1468. i 1503. nameće zaključak da je prijevod bio završen ne kasnije od prve trećine, ili doduše prve četvrtine 15. stoljeća. Prijevodi s češkoga na hrvatski jezik u glagoljskom pismu možemo sa sigurnošću pratiti do g. 1413.³⁴

²⁸ Na ovu me je činjenicu upozorio prof. Josef Vintr (Beč).

²⁹ Latinski rukopis kvarezimala sa staročeskim glosama, koji sam pregledao u rujnu 1991 god., Praška Sveučilišna biblioteka VIII. E. 13 (Josef TRUHLÁR, Catalogus codicum manu scriptorum latinorum qui in C.R. Bibliotheca Publica atque universitatis Pragensis asservantur, Pars prior (codices 1-1665), Pragae 1905, 568, Nr. 1538), sigurno nije bio predložak hrvatskoglagoljskog prijevoda.

³⁰ Stjepan IVŠIĆ, Dosad nepoznati hrvatski glagolski prijevodi iz staročeškoga jezika, *Slavia* 1, 1922-1923, 291 slj.

³¹ Vjekoslav ŠTEFANIĆ, Glagoljski rukopisi Jugoslavenske akademije, 1, Zagreb 1969, 218.

³² Aksinija DŽUROVA - Krasimir STANČEV - Marko JAPUNDŽIĆ, Catalogo dei manoscritti slavi della Biblioteca Vaticana - Опис на славянските ръкописи във Ватиканската библиотека, София 1985, 160-161 (br. 78).

³³ Stjepan IVŠIĆ, Još o dosad nepoznatim hrvatskim glagolskim prijevodima iz staročeškoga jezika, *Slavia* 6, 1927-1928, 50 slj. ("Govor o prelatima i podanicima na treći utorak posta može biti prijevod iz koga propaloga staročeškoga kvadragezimala, t. j. zbornika korizmenih propovijedi, kakve je sastavljao i Hus, ali su propale."), 58 slj.

³⁴ G, 1413. nastala je Husova Češka postila, koju je završio 27. listopada 1413. (usp.: Jiří DANHELKA, izd., *Mistr Jan Hus. Česká nedělní postila. Opera Omnia.*

Držim dakle da je prijevod korizmenjaka u Petričićevu zborniku nastao na temelju češkog originala ili latinskog rukopisa sa staročeškim glossama, i to implicira da je nastao još za vrijeme boravka hrvatskih glagoljaša u Češkoj, jer ne bi bilo vjerojatno da su oni ponijeli sa sobom staročeške rukopise u Hrvatsku. Usprkos tome, htio bih reći nekoliko riječi o postojanju latinskih rukopisa Jakubova korizmenjaka. Nažalost, još uvijek nemamo potpunog kataloga latinskih rukopisa u Hrvatskoj. Svakako, Thomas Kaeppli u svojoj knjizi *Scriptores Ordinis Praedicatorum Medii Aevi* ne bilježi rukopis našeg kvarezimala u Hrvatskoj.³⁵ Niti u nedavno izašlom djelu *Illuminirani rukopisi u Hrvatskoj* ne nalazimo rukopis Jakubova korizmenjaka.³⁶ S druge strane, inventar knjiga šibenskog kanonika i arhiepiskopita Jakova Ziliavića iz 15. stoljeća sadržava traženo djelo.³⁷

Starohrvatski prijevod kvarezimala Jacoba a Voragine u Petričićevu zborniku očuvao se u skraćenoj verziji. Latinski original ima homilije za svaki dan korizme (dvije propovijedi na dan), dok je hrvatski prijevod preuzeo samo nedjeljne propovijedi (iznimka: Cvjetnica)³⁸, a kod radnih dana ima, naprotiv, samo izbor. Ali možemo, kako sam već spomenuo, na temelju jezično i stilistički odgovarajuće homilije na treći korizmeni utok u Zborniku žakna Luke, koju nema Petričićev zbornik, polaziti od prvobitnog potpunog opsega prijevodnog teksta.

Tomus II, Praha 1992, 10). Iz ove postile potječe prijevod propovijedi na 13. nedjelju poslije Duhova u Zborniku žakna Luke (usp. Daňhelka, op. cit., 667 slj.). - Godinu dana ranije, 1412. g., nastao je Husov *Výklad desatera božieho prikázanie*, čiji se fragmentarni prijevod očuvao u hrvatskoglagoljskom fragmentu HAZU br. 108 (dijelovi iz 40. glave).

³⁵ Thomas KAEPPELI, *Scriptores Ordinis Praedicatorum Medii Aevi*, Volumen II (G - I), Roma 1975, 364-367 (Nr. 2157).

³⁶ Anđelko BADURINA, *Illuminirani rukopisi u Hrvatskoj*, Zagreb 1995.

³⁷ Josip KOLANOVIĆ, *Knjižnice dvaju šibenskih svećenika iz sredine XV. stoljeća*, *Croatica Christiana Periodica* 3, 1979, 127 (br. 3). Je li ovaj rukopis, kao što autor nagoviješćuje, identičan s rkp. br. 40 franjevačkog samostana u Šibeniku, ne daje se iz Stošićeva opisa reći sa sigurnošću (v. Krsto STOŠIĆ, *Rukopisni kodeksi samostana sv. Franje u Šibeniku*, *Croatia sacra* 5, 1933, 45). O određenoj popularnosti ovog djela u srednjovjekovnoj Hrvatskoj govore očuvane do dana današnjega četiri inkunabule, usp. Josip BADALIĆ, *Inkunabule u Narodnoj Republici Hrvatskoj*, Zagreb 1952 (Djela JAZU, knj. 45), 129 (br. 610, 611, 612).

³⁸ Druge nedjelje posta čitaju se homilije prethodne subote. Za četvrtu nedjelju posta nalazi se, zbog mehaničkog gubitka teksta, samo dio prve homilije.

Incipiti i ekspliciti glase ovako:

1, f. 1^r1-4^v6

Inc.: Věden' bis(i) duh(o)мъ v pustinju da iskusit' se o^t d'ěvla. K(a)ko pravi s(ve)ti Matěi v k(a)p(itu)li ḡ. (= 4) Kako e hotil' g(ospod)ь Is(u)h(гъst)ь umriti. D(a) bi skozi svoju smr(ь)t(ь), n(a)šu smr(ь)ть prio-breлъ. I takoi e otil i pokušen' biti. da bi i n(a)ša pokušeniě premog(a)лъ. Da hotil' e biti pokušen' po kršćen'i. D(a) bi n(a)мъ t(a)koe va vrime dal' nauk' i utehu. i pomoč' i likarstvo.

Inc.: *Ductus est Iesus in desertum a spiritu ut tentaretur a diabolo.* Mat. iiiii. Sicut Christus voluit mori ut morte sua nostram destrueret: sic uoluit tentari ut per suam tentationem nostras tentationes superaret. C Uoluit autem tentari immediate post baptismum ut tentatis daret consolationis remedium.

Expl.: Kako se v salt(i)ri č'te. v' ṛ. ḡ. dž. (= 138) k(a)p(i)t(u)li. Položil esi skrbi na hrpti našem' i protiv(e)nstva o^t nepriětelъ učinena. da bi mogal reči s D(a)v(i)d(o)мъ. Na hrpti moem' kovašě greš'nici. I pr(o)čaja.

Expl.: Psalmus. Posuisti tribulationes in dorso nostro: ab inimicis illatas. Psalmus. Supra dorsum meum fabricauerunt etc.

2, f. 4^v6-8^v7

Inc.: I kada se pos'ti I(su)съ. k̄. (= 40) dni. i k̄. (= 40) noči. i potom' v' zla-ka. Bih' i ja rad' pokušeniě H(гъsto)va pričestnikъ b(i)лъ. i kako se e(st)ь on' pos'til. da bih' se i ja takoi postil. i po pos'ti vzlakal'. i potom' bil pokušenъ.

Inc.: *Et cum ieiunasset xl. diebus et xl. noctibus postea esuriit.* Processus et ordo tentationis Christi talis fuit. ipse enim ieiunauit. ieiunando esuriit. esuriendo tentatus fuit. tentatus superauit. et tunc post victoriam ministerium angelorum accepit. C Primo ergo ieiunauit .xl. diebus et .xl. noctibus. exemplo Moysi et Helye. qui in isto numero ieiunauerunt.

Expl.: Kako di psaltirъ. Bl(agoslovi)te g(ospod)a v'si anj(e)li ego. slugi ego. ki tvore volju ego. Amenъ.

Expl.: vnde psalmus. Benedicite domino omnes virtutes eius ministri eius qui faciunt uoluntatem eius.

3, f. 8^v7-10^v22

Inc.: Počēt' I(su)съ sa soboju. Petra i Ěkova. i Ivana brata nega. i v'zv(e)de e na goru velmi visoku. i preobr(a)zi se pred nimi. Kako pravi s(ve)ti Matěi v' .džī. (= 18 !) k(a)p(itu)li. To preobraženie b(o)žie kaže sl(a)va (!) s(ve)tihъ. to e(st)ь vs(a)ki dobri po vstanutiju z mrtvihъ. ima se preobra-ziti. i bude svitlii nere sl'nce. Z(a)č(ь) kada s(ve)ti Petar b(o)že slat'kosti malo okusi. A tu slatkostiju e(st)ь tako naplnen'. kako da bi se bil opilъ.

Inc.: *Assumpsit Iesus Petrum et Iacobum et Ioannem et duxit illos in montem excelsum seorsum et transfiguratus est ante eos.* Mat. xvii. Ista trans-

figuratio signat gloriam beatorum. nam cum Petrus modicum gustum diuine dulcedinis pergustasset tanta dulcedine est repletus quam quodammodo est ebrius.

Expl.: Kako se č'te v'prvih' k'nigah'. ka Korentom' v' .dī. (= 15) k(a)p(ituli). Usato (!) biva telo z'vereče vs'tane o slavnom' v'zeto biva v' porušen'i. v'stane neporušenič.

Expl.: In Corinth. xv. Seminatur in corruptione, surget in incorruptionem.

4, f. 10^v22-12^v12

Inc.: Šē e(stb) s(i)nb moi vzljubl(e)ni. o nem'že az' blagoizvolihb. H(rb)stb e(stb) imil' o(tb)ca n(a) n(e)b(e)sihb bez mat(e)re a na zemli e(stb) imil' materb bez' o(tb)ca.

Inc.: *Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.* Christus habet in celo patrem sine matre. et in terra habet matrem sine patre.

Expl.: po svoem' stuplenii na n(e)bo. Z(a)čb k nei pride pri s'mrti. i v'ze ju s' telom' i z' dušu. i v svoem kralev'st'vi posadi ju. Kadi mene i vas' posadi. Otac'. i sin'. I d(u)hb s(ve)ti. Am(e)nb.

Expl.: Post suam ascensionem quia ad eius mortem uenit: in anima et in corpore ipsam assumpsit. et ad sue maiestatis dexteram collocavit.

5, f. 12^v12-14^v18

Inc.: Iduči I(su)sb v' Er(u)s(a)(li)mb. počt' sa soboju oba na des'te uč(e)n(i)ka svoč otai. I r(e)če k nim'. Se vhodim' v' Er(u)s(a)(li)mb. Kako pravi s(ve)ti Matei v' .ī. (= 20) k(a)p(itu)l(i). Često g(ospo)d(i)nb b(og)b muku s'voju i iz mrtvih' vstanut'e učenikom' svojim' povidaše: spred'. Ili da bi skozi to da biše b(og)b pokazal' da buduči riči s'pred' videše. Ili zato da bi misli uč(e)nikom' i inih' umisli posilil'.

Inc.: *Ascendens Iesus Hierosolymam assumpsit duodecim discipulos suos secreto et ait illis. Ecce ascendimus Hierosolymam etc.* Mat. xx. Sepe dominus passionem suam et resurrectionem suam discipulis suis predicabat: siue ut ex hoc se deum esse ostenderet quod futura previdebat: siue ut discipulorum animas roboraret ...

Expl.: Skozi livicu znamenata se sadeš'ni život'. A skozi pravicu neb(e)ski životb. Koga života mene i vas' dopus'ti. Otac' i s(i)nb i d(u)hb s(ve)ti. Am(e)nb.

Expl.: Per sinistram uita presens. Per dexteram autem vita beata designatur.

6, f. 14^v19-18^v10

Inc.: Moreta li kalež piti. ki ja imam' piti. I resta moreva. O'povida nima g(ospo)d(i)nb. kada kaležb is'p'eta. Ta .b. (= 2) ap(osto)la v toi prošni ne bihota. dobro mudra. z(a)čb hotihota prie žeti nere siėti.

Inc.: *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. dicunt ei possumus. ait illis. calicem quidem meum bibetis etc.* Isti duo apostoli in peti-

tionē ista non fuerunt bene discreti: quod uoluerunt metere antequam seminarent ...

Expl.: A droždi. to e(stь) mrskost' nemoć' žalost' smrt' tamnost' ubožastvo i v'se ino zlo. v propast' paklenu vžet'. Kako pravi s'veti Isa- ič pr(oro)kь. v' .I. ā. (= 51) k(a)p(ituli). Dari do dna kaleža pili es'te. i popili ste droždi.

Expl.: feces autem. scilicet turpitudinem. infirmitatem. dolorem. mortem. tenebras. paupertatem in cloacam projiciet infernalem. Ysaias. Ij. Bibisti de manu domini calicem ire eius usque ad fundum calicis soporis bibisti et potasti usque ad feces.

7, f. 18^v10-21^v19

Inc.: Č(lově)kь eterь biše bogat'. ki oblačaš(e) se v purpir[pir]u i va oson'. Kako pravi s(ve)ti Luka v' ēi. (= 16) k(a)p(ituli). Po riči s(veta)go Av'g(u)stina. Č(lověča)sko ev'stav'stvo (!) es't' na troe razdileo. To e(stь) život' semrt'. i po semrti.

Inc.: *Homo quidam erat dives et induebatur purpura et bysso* Luc(as) xvj. Secundum beatum Augustinum. Status hominis triplex consideratur. scilicet in uita. in morte. et post mortem.

Expl.: i mnogi takoi esu ki tim' troim' grih(o)mь. na ězici muku trpili budu. Edni ki se ubozim' špotaju. Druzi ki raskošno i gizdavo jidu. Treti ki dobrim' č'ti ukračuju. ili do nih' zlo govore.

Expl.: Multi sunt etiam qui pro isto triplici peccato lingue punientur: et qui de pauperibus derisiones faciunt: et laute et voluptuose comedunt: et bonis detrahere non desistunt.

8, f. 21^v19-25^r7

Inc.: Umri bogatac' i pogreben' bi v pakli. K'da g(ospo)dinь pisa žitie toga bogat'ca. takoi hoti. pripisati i nega muku da bi vsi znajuči nega muku. ne nasledov(a)li nega žitič.

Inc.: *Mortuus est autem et dives: et sepultus est in inferno* Postquam dominus descripsit diuitis uitam subiunxit eius penam ut omnes considerantes penam non imitentur vitam.

Expl.: I prošashe Avraama da bi bil' k nega bratom' Lazara poslalb. zač videše da su ošče na sem' svitu. Zač jihь ne viěše v' pakli poli sebě. ani ih' viěše na krili Avraamli. poli Lazara Koga pakla mene i vašь ukloni o(ta)сь i sinь i d(u)hь s(ve)ti. am(e)нь.

Expl.: Rogabat autem ut ad fratres suos Lazarus mitteretur: quod sciebat eos esse adhuc in mundo. ex eo quod non videbat eos in sinu Abrahe cum Lazaro: nec secum in inferno.³⁹

³⁹ U latinskom kvadragezimalu to još nije završetak.

9, f. 25^{r7}-28^{v15}

Inc.: Č(lově)kь eterь imiše .b̄. (= 2) sina Kako pravi s(ve)ti Luka v' .d̄ī. (= 15) k(a)p(i)t(u)li. V tomь e(van)j(e)lii estь znamenii (!) o sině. ki e o^tsal i o^tstupil'. I potom' e prišad milosti prosilь.

Inc.: *Homo quidam habuit duos filios: et dixit adolescentiori ex illis pater.* Luce xv. In isto euangelio fit mentio de filio prodigo auerso: et postmodum conuerso:

Expl.: gori. A to est' visota b(o)žič. i povišenič b(o)ž(a)stvenihь osob' i hv(a)li. A to su anj(e)li ki peli budu pred vami i v-skliknoven' i žikь strani. To e(stь) narod' vsih' s(ve)tihь. budu pleskati rukami. Ke radosti i tovarištva. ne o^tluči mene ni vasь o^t(a)сь i s(i)нь i d(u)hь s(ve)ti. Am(e)нь.

Expl.: Montes. scilicet altitudo et sublimitas personarum. et colles. idest altitudo angelorum cantabunt coram uobis laudem. et omnis lingua regionis: idest collegium omnium sanctorum plaudent manibus.

10, f. 28^{v15}-32^{r14}

Inc.: Sine moi ti vsagda sa mnoju esi. i vse moe t'voe est'. Vistinu ako si r(e)če sinu svoemu. ta slava (!), ki biše š nim' ostal'. da bi ga upokoil'

Inc.: *Fili tu semper mecum es et omnia mea tua sunt.* quamuis ista verba dixerat pater filio qui secum remanserat ut ipsum placaret.

Expl.: Kako di s(ve)ti Ivan'. v' .z̄ī. (= 17) k(a)p(itu)li. To e(stь) život' v(ě)č'ni da bite poznal' (!) samoga b(og)a Is(u)h(rьst)a koga si poslал'.

Expl.: Joannis xvij. Hec est uita eterna ut cognoscant te solum verum deum.

11, f. 32^{r14}-36^{r14}

Inc.: Bě I(su)сь izgoně běсь. i ta bi nim'. Kako pravi s(ve)ti Luka v' .āī. (= 11) k(a)p(i)t(uli). Z(a)čь d'ěv(a)l(ь) v' te s(ve)te[e] d'ni e(stь) plnei. i kako močnii. i čini vekše pokušenie. nego inda.

Inc.: *Erat Iesus eijciens demonium et illud erat mutum.* Luc. xj. Quia diabolus in isto tempore quadragesimali magis exercet conatus sue tentationis ...

Expl.: I tada vrati se opet k prvim'. i prime vsě običae pokušenič. I tako ihь zlo i nečastno pokuša. da e čes'to i premaga. i odolee im'.

Expl.: redit ad primos et assumens omnes modus tentandi tam nequiter eos tentat quam sepe eos vincit et superat.

12, f. 36^{r14}-39^{v2}

Inc.: Va ime Bel'zebuloва (!) k'neza d'ěv(a)lskoga. besi iz'goni. Židove čudesa H(rьsto)va poniževahu. Tere knezu d'ěv(a)lskomu pripisovahu. koga nazivahu Belzebulь.

Inc.: *In Beelzebub principe demoniorum eijcit demonia.* Judei miracula Christi deprauabant: et ea principi demoniorum attribuebant quem Beelzebub appellabant.

Expl.: I zato di v prvih knjigah k Timoteom' (!) v' .ē. (= 6) k(a)p(i)t(uli). Ki hote bogati biti. v'padaju v pokušenje. i v glad vec'ni. A to e(stb) pakal koga mene i vasb izbavi o(ta)cb i s(i)nb i d(u)h' s(ve)ti. Am(e)nb.

Expl.: Timo(theus) .vj. Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationes diaboli.⁴⁰

13, f. 39^v2-43^v24

Inc.: Privedošē moistri i duhovnici ka I(su)su ženu v preljubodeistvi etu. Kako pravi s(ve)ti Ivanb v' .dž. (= 8) k(a)p(i)t(uli). Ti mois'tri židovski čes'to krat'. hotihu etī I(su)sa v besedi da bi mu se nasmiēli. I da bi proti nemu ljudi vzbueili.

Inc.: *Adducunt ad Iesum scribe et pharisei mulierem in adulterio deprehensam.* Joa(nnes) viij. Isti scribe et pharisei sepe uoluerunt Iesum capere in sermone ut ipsum infamarent et contra eum populum prouocarent.

Expl.: Razvi o't tihb kih s'mo se dopustili. zanē b(og)u dosti učiniti. I tihb dlgi na vsaki dan' b(og)a prositi. da bi nam' prošēeni bili. Poli te prošne kada dimo. o'pusti nam' dlgi naše. ke dlgi o'pusti m'nē i vam' o(ta)cb i s(i)nb i d(u)h' s(ve)ti. am(e)nb.

Expl.: nisi de hijs que contraximus deo digne satisfaciamus. ab istis debitis quotidie absoluti petimus cum in oratione dominica dicimus. Et dimittit nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.

14, f. 43^v24-47^v6

Inc.: I(su)sb paki priklon se i pisaše v cr(i)kvi (!) po z(e)mli. To preklo-nenie g(ospod)ne. znam(e)na nega pokoru. Ku t(a)ko velmi se prikloni. da skozi to v' život d(ē)vi M(a)rie vniti vshotē.

Inc.: *Iesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terra.* Inclina-tio Christi significat eius humilitatem quia intantum se inclinavit quam in uterum uirginis descendit.

Expl.: I zato di v' crikvenih' knjigah' v' .i. i .ḡ. (= 24) k(a)p(i)t(uli). O't začela i prie vekb sazdana esam'. i do gredučaga veka. I pr(o)č(a)š.

Expl.: Eccli. xxiiij. Ab initio et ante secula creata sum et usque ad futu-rum seculum etc.

15, f. 47^v7-48^v27(lacuna)

Inc.: Izide I(su)sb na on' pol' mora Galileisk(a)go. i Tiveriadskago. Pravi s(ve)ti Iv(a)nb v' .ō. (= 80!) kap(i)t(u)li. V tom' e(van)j(e)liju e(stb) znam(e)nie o troem' rode osobb.

Inc.: *Abiit Iesus trans mare Galilee quod est Tyberiadis.* Jo. vj. In prae-senti euangelio fit mentio de tribus generibus personarum.

⁴⁰ U latinskom kvadragezimalu to još nije završetak.

[Expl.: Neka čudesa emu ka imaju dovod' i divnost'. i niki užitakъ vrime-
n'ni.

Expl.: Quedam sunt que habent ammirationem sed nullam utilitatem]

15*, f. 49^r1 (lacuna)-52^r5**

[Inc.: *Et hec uidua erat etc.* Ista uidua multum flebat quod unicum filium suum perdiderat.]

[Inc.: Treta pritča e(сть) da tu ričъ ljubimu (!) ka se več' pravi ku vimo i ufamo imiti. Tertia causa: quia illam rem plus diligimus in quam plus iuris nos habere scimus.]

Expl.: Kako pravi Erolim v' epistolii k P(a)vlě. S(ve)to i neposkruneno našego vrim(e)ně. meč (!) krstěnskimi' rodomi' žlahta sa s(n)ažnim' (?) k tomu more telom' ko na telesno dva s(i)na pogubi nedrevno imaju poddati nikaka svedet(e)la imie. Nefalso stoěše bez pognutiě. i k nogam' H(r)stovimъ priložena. kako da bi ga držala. Zasmie se i r(e)če podobno samъ t(e)bi služila g(ospod)ji. ki si me o^t togo brim(e)ne sprosil' (!).

Expl.: Hieronymus in epistula ad Paulam. Sancta et nobilis melancia nostri temporis inter christianos natura nobilissima causa calescente adhuc mariti corpusculo necdum humato: duos filios perdidit rem dicturus incredibilem: sed Christo teste non falsam: stetit immobilis et ad pedes advoluta Christi quasi ipsum teneret arrisit et dixit: Expeditius tibi seruitura sum domine: quod me tanto onere liberasti.

16, f. 52^r6-56^r3

Inc.: Kto o^t vas' obličit me o grise. Ače li istinu govoru vam'. Počto nemlete (!) vi mene veri. Kako pravi s(ve)ti Ivan' e(van)j(e)l(i)stъ v' .ē. (= 6) k(a)p(i)t(uli). Edna velika pritča biše. zač se ti židově protivlahu g(ospo)dinu. A to zato biše da im' istinu govoraše. ke oni zato priěti ne notihu.

Inc.: *Quis ex uobis arguet me de peccato. si veritatem dico quare non creditis mihi.* Jo. viij. Una magna causa quare Iudei Christum persecutantur erat ex eo quo veritatem praedicabat quam ipsi recipere nolebant.

Expl.: To goruče ug'lie. kako v'zbujue k goručos'ti ljubvi. i da vzbueni bivaju. ili za ljubav' duha s(ve)t(a)go ot ke ljubvi zazženi (!) bivaju. Ili vona pokore h koi kako ponukneni bivaju mnozi.

Expl.: Isti carbones ignis secundum glossam sunt uel feruor charitatis ad quam amplius incitantur. Uel amor spiritus sancti ad quem inflammantur. Uel ardor penitentiae ad quem prouocantur.

17, f. 56^r3-59^r23

Inc.: I zato vzeše Ijudei kamenie. da vrgut' na n'. A Is(u)h(r)stъ ukloni se. i izide van' is cr(i)kve. Vse ča g(ospo)dinъ prodikovaše i činaše. to k našemu dobromu obračaše. Z(a)čъ ako govoraše s(love)sa. obračaše e (!) k našemu naučeniju.

Inc.: *Tulerunt Iapides Iudei ut iacerent in eum. Iesus autem abscondit se et exiuit de templo.* Omnia que Christus dicebat et faciebat ad nostram utilitatem conuertebat et ad nostram instructionem.

Expl.: I zato pridae i di. og'nem' podpaleno bude i sažgano. i bude dari do ničēže.

Expl.: ideo dicitur Igneque succense comburentur usque nihilum.

18, f. 59^r23-63^r5

Inc.: Prošaše I(su)sa eterь parisei da bi jilь š' nim'. i v'šadь zakon'nikb vzleže š' nim' za stol'. I se žena ka biše v grade griš'nica. Kako usliša I(su)sa. I pravi s(ve)ti Luka v' .ž. (= 7) k(a)p(i)t(uli). S(ve)ta cr(i)k(a)vь prudno klade. to da bi griš'nica Mariě Mag'dalena sestra Lazarova. ka takoi v Bitanij pomaza gl(a)vu i nozi g(ospo)dinu.

Inc.: *Rogabat Iesum quidam phariseus ut manducaret cum illo. et ingressus domum pharisei discubuit. et ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix.* Luc. vij. Ecclesia supponit vniuersaliter quod ista mulier peccatrix fuit Maria Magdalena soror Lazari que etiam in Bethania vnxit pedes Iesu Christi et caput.

Expl.: O kih' di Isaiě pr(oro)kь v' .d. (= 5) k(a)p(i)t(uli). Gore vam' ki zlo za dobro. i dobro za z'lo. i pokladajuči tmu v s(vě)tl(o)stь. a s(vě)tl(o)stь va t'mu. i kladuči gorko v' slatko. a slatko v gorko. I pr(o)čaě.

Expl.: Ysaías v. Ue qui dicitis malum bonum et bonum malum ponentes tenebras lucem et lucem tenebras. ponentes amarum in dulce et dulce in amarum.

19, f. 63^r25-66^r25

Inc.: Se žena v grade grišnica. ka biše. Estav'stvo ženi piše se koliko o troei riči.

Inc.: *Ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix* etc. Status huius mundi describitur quantum ad tria.

Expl.: Kako pravi s(ve)ti Ivan' v' .i. (= 20!) k(a)p(i)t(uli). Mariě stoěše vani. u groba plačuči se. I pr(o)čaě.

Expl.: Joan. xix. Maria stabat ad monumentum foris plorans.⁴¹

20, f. 66^r25-70^r25

Inc.: Mariě Magdalena. i Mariě Ěkovla. i Salomi kupiše aromati masti da bi prišadši pomazali I(su)sa. Kako pravi s(ve)ti Matei v poslednem' k(a)p(i)t(uli). Z(a)čь k(a)ko koli mnoge ine s(ve)te ženi. hodile su po g(ospo)dine i ego nasledovale. A zato te .v. (= 3) zvlašče prišle esu z(a)č su g(ospo)dinu znane bile. i zato su emu veče dužne bile. z(a)čь one o't nego veče dobrogo bihu priěle.

⁴¹ U latinskom kvadragezimalu to još nije završetak.

Inc.: *Maria Magdalene et Maria Iacobi et Salome emerunt aromata ut uenientes vngerent Iesum.* Mar. ultimo. Quamuis multe mulieres dominum sequerentur: iste tamen tres precipue uenerunt: quia Christo plus obligate fuerunt: ex eo quo multa beneficia ab eo receperant.

Expl.: I zaisto ta H(r̄st)a nahač. gdo b(og)a i sam' s(e)bě poz'nava. i gdo želeniě s'voč. i vse telesně ljubvi o^lučue. I takoi gdo v'se s' zvuki nem(i)l(o)sti i neljubvi o^l sebe o^lpujue.

Expl.: Ille enim Christum inuenit qui deum et se ueraciter agnoscit. qui affectus suos ab amore carnali disscalciauit quia omnes obligationes impietatis a se dissoluit.⁴²

21, f. 70^r25-71^v25

Inc.: I(su)sa iščete Nazaranina. propetago vsta nest' sade. Nam' sliši razumiti. da nikoteri po mucu g(ospo)dni esu iskali g(ospo)dina. kako te ženi o kih se tu di. Velmi rano v' edinu sobotu. pridoše ka grobu vsiěv'shu slncu. juže. A tim' ga e bilo lahko i snažno naiti.

Inc.: *Iesum queritis Nazarenum crucifixum: surrexit non est hic. Sed ite dicite discipulis eius et Petro. quia precedet uos in galileam.* [Dominus in hac uita nobilem habuit societatem.] Notandum quod quidam post

Expl.: Da naidu ga kako sud'ca i popravitela. z(a)č' tim' činom' e(st) v' pakli. Egože mene i vaš' iz'bavi otac' i sin' i duh' s(ve)ti. Am(e)ñ.

Expl.: qui hoc modo est in celo: sed inuenient per iustitiam ut iudicem et tortorem: qui hoc modo est in inferno.⁴³

22, f. 71^v25-78^v8

Inc.: Kada bi večer' on' dan' sobotni. Po Ivane .ī. (= 20) k(a)p(i)t(ul'). Draga brat(b)ě po uskresen'ju Is(u)h(r̄st)'. .ī. (= 10) krat' se e. pokazal ili ěvil Kako pišu e(van)j(e)listi. Pet krat se e pokazal' ta dan kada e vskrnul'. A pet krat' v druge d'ni do vzneseniě .ā. (= 1) pokazal se e Marii Magdaleni plačuci se pri grobi. Po Ivani v' .ī. (= 20) k(a)p(i)t(uli).

Expl.: A to e nim' Is(u)h(r̄sto)m(b) g(ospo)d(e)m' našim'. ovo slavno ime I(su)s'. v kom' imeni život' imili budemo več'ni. Ako pod tim' imenem' budemo kako pod horugvu več'noga c(ě)s(a)ra po pravdi hodili budemo. ki život' v(ě)čni dai nam'. otac' i s(i)n(b) i d(u)h' s(ve)ti. Am(e)ñ.

23, f. 78^v8-86^v1

Inc.: I ti ljudi ego budut'. apokalepsiě. i D(a)v(i)d' veliki. Ivan' pr(oro)k'. Mi že ubo ljudi ego. i ovce pastovni ego. O da bismo slob(o)dno mogli reči. da ljudi H(r̄sto)vi esmo. a ne d'ěvli. Z(a)č'

⁴² U latinskom kvadragezimalu to još nije završetak.

⁴³ U latinskom kvadragezimalu to još nije završetak.

g(ospo)dinъ b(og)ъ ljudi svoe dobro ob'daruet'. A d'ěv(a)lъ svoe velmi zlo.

Expl.: B(la)ž(e)ni mnoju i oc(e)мъ moim'. i duhom' s(ve)timъ. Pridite v c(ě)s(a)rstvo prostranoe i slavnoe. I primite radosti kihъ ni oko vidi. ni uho sliša. ni srce razumiet'. Molimo g(ospod)a naš(e)go Is(u)h(гъst)a. da n(a)съ k sim' radostem' privěs'ti rači va v(ě)ki v(ě)къ. am(e)нъ.

24, f. 86^v1-92^r7

Inc.: Reče I(su)съ. učeníkom svojim'. Az' esam' pastir dobri. Po Ivaně v. i. (= 10) k(a)p(i)t(ulъ). Draga brat'ě spas(i)t(e)l' n(a)šъ Is(u)h(гъst)ъ. Z(a)čъ imiše na n(e)bo poiti. Zato v svetoj crkvi pastire postavi. I zato v' oобрази vsihъ pastiri. r(e)če Petru. Čuvai ovacъ moihъ. Po Ivaně v' i. a. (= 21) k(a)p(i)t(uli).

Expl.: Ovo koliko milosrdie spasitela naš(e)go ki ovce bluděčě. ki grišniki toliko m(i)l(o)stivo priemle. Zato vsi bižimo k nemu. Z(a)čъ on' est' otacъ m(i)l(o)stivi nam' i b(og)ъ vsemu veselju va věki bl(agoslo- vle)нъ. Am(e)нъ.

25, f. 92^r7-96^v3

Inc.: V Male i ně viditě mě. Po Ivaně v. ēī. (= 16) k(a)p(i)t(uli). Kako di b(la)ž(e)ni Grg(u)гъ. v nikoj omilii. Po Matěju. Z(ač)ъ poz'na kako cičъ nega muku učeníkom'. negovim' e(stъ) turban'e. Zato dalěč' pred muku i žlkost' muke. i slavu vskrešeniě. nim' povidati est' hotilъ.

Expl.: A ošče vele više b(la)ž(e)na e(stъ) ona d(u)ša. ka sega s(vě)ta tugě i žlkost' přemogši. Kako v svitě pira pridě pred lice b(o)žie I toi se more reči. Ono v Tobii v' .vī. (= 13) k(a)p(i)t(uli). Věseli sě va v(ě)ki v(ě)къ. Ko veselie nam' dai. Otacъ. I sinъ I duhъ s(ve)ti Am(e)нъ.

26, f. 96^v4-101^v8

Inc.: Idu k němu. ki mě posla. Po Ivaně v' ēī. (= 16) k(a)p(i)t(uli). Draga brat'ě zakon' e ljuděm'. na proščěn'e grědučim'. tada povidati put' svoi obitěli svoei. o'šastie svoe. I z(a)čъ blizu biše dan'. kada H(гъst)ъ pošad'ši n(a) n(ě)bo imiše stupiti o' sega s(vě)ta. zato sp(a)s(i)t(e)lъ našъ Is(u)h(гъst)ъ. meštar m(i)l(o)sti. v sadan'nem' e(van)j(e)lii povida ap(osto)l(o)m' s'voim' o'šastie telěs'no. Obečujuči nim' poslati duhъ s(ve)ti. I takoe ěvlajuči nim' dela duha svetao.

Expl.: A takoe hvalimo g(ospod)a. Z(a)čъ s nami e(stъ) do skončaniě s(vě)ta. učeci nas' i krepeči. i veseleči nas' dokle smo na sěmъ s(vě)ti. Ki nam' potom' toga rači dati věčno věšlie. Am(e)нъ.

27, f. 101^v8-107^v11

Inc.: Amen' am(e)нъ govoru vam'. Ako ča prosili budětě o' oca va imě moe das'tъ vamъ. Po Ivaně v' .ēī. (= 16) k(a)p(i)t(uli). Draga brat'ě mozi biti. kako vazda moliti imamo. Kako s(ve)ti Luka di v' .dž. ī. (= 18)

k(a)p(i)t(uli). Potriba e vazda moliti. a nigdarъ ne pomankati. Da navlašć časъ molit'vę e(stb). O^t se nedilę do petikost'. I v tę dni ki su pred vznese-
nieniem'. A to zato zač su dni prošně.

Expl.: S(ve)ti Avgustin' govori. Poznati mišlęnię č(lovę)kъ b(og)u. to veliko ni. na veliko biše židovom'. ki govorahu v tom' veruemo. Z(a)čъ o^t b(og)a prišal' esi. Zato i mi draga brat'ę v nega ki o^t b(og)a o(tb)ca prišal' e(stb). pravu veru veruemo. Ako se očemo š nim' veseliti va v(ę)ki. Ko vesęl'e nam' dai. O^t(a)cb. I s(i)nb. I D(u)hb. S(ve)ti. Am(e)nb.

28, f. 107^v11-110^r22

Inc.: Ovę riči g(ospo)dina b(og)a ke se nam' v naukъ daju veliku tainu nam' pravę. z(a)čъ današně e(van)j(e)lie kaže. v kom' pisano e(stb). Osip' i Marič. ob ovom' o Semioni. i o An'ni vdovi na naš' naukъ i na utišen'e. Va vom' dae se naukъ knižnikъ i devam' i starim' mužem i junakom' mladim'. i roditęlem' nihъ. i sinom' nihъ.

Expl.: O koliko sladko milosrdie e(stb). v tom' deli. ne milovati biti. Vrag' moi drži meč' oštar da umori me ali se na slze materinę oz'ru.

29, f. 110^r22-112^r2

Inc.: Svadba bi v Kani Galileis[k]ei (?) učinena. V tom' e(van)j(e)lii .v. (=3) riči s'kazujut se. Prvo e(stb) hvalenie ženitstva. Drugo naukъ kako se imaju držati. A tretu samo ženit'stvo.

Expl.: I zato di s(ve)ti Pav(al) k Rimlanom'. Da bis'te vzdali telesa vaša. i udi vaše mols'tirom'. i milos'rdiem b(o)žim'. I pr(o)čaę. Are vsaki ljubodęinikъ. ki ne pokae se. nima dęla v c(ę)s(ar)stvi neb(e)skomъ nig'darę.

30, f. 112^r3-118^v22

Inc.: Vzljubljeni d(obro) e(stb) reči. kako e(stb) blagoveščęnie predtęča v' adę. i kako uprašahu ki bihu v adę.

Expl.: Tada vskrsnęt' vsaka pltb. Ako bi koga č(lovę)ka zvigrъ raz'strzal'. ili ga ribę razdrobilę. ili pticę raz'nęs'lę. vlas' glavi nę pogibnęt'. ot nihъ. Ili e činil' dobro ili z'lo. Koliko krat' brat'ę sa s'lzami vzdahnęmo za grihę našę slzami. vsaki grihъ potrti moręmo. I pr(o)čaę.

31, f. 118^v22-118^v27 (lacuna)

Inc.: Se govorit' g(ospod)ъ b(og)ъ. Vapii potrebno nę přestani kako truba. vznesi glasъ tvoi. I pr(o)čaę. O brat'ę draga. pravi učiteli sega s(vę)ta to su bili pr(oro)ci.

Expl.: [Po nihъ esu ap(osto)li. i s(ve)ti učit(e)li. Po nih' esu redovn(i)ci]

32, f. 119^r25-119^v17

Inc.: Uči nas Isaię pr(oro)kъ Govori visokim' gl(a)s(o)mъ Iščitę g(ospo)dina b(og)a. kada naiti sę morę i prizivaitę ga kada bliz' e(stb). O

moč draga brat(ь)ě. Bili su prvi pr(oro)ci na s(e)mь s(vě)ti v teli. kako smo i mi sada po b(o)ži voli. i pošli su ot sega svita.

Expl.: Poslušajuči zapovidi s(ve)tě crikvě i priěti i držati i prositi onu go-spoju veliku d(ě)vu M(a)riju. v koi. e(stь) vsa m(i)l(o)stь i vsě ufanie. Is kě n(a)mь e(stь) izašlo slncě pravdi i spasenie vĕliko. I sada ju mi pozdravim. onim' velikim' pozdravleniem' anĵ(e)lsk(i)m(ь). vsi rcimo. Zdr(ava) M(a)rie do konc(a).

33, f. 119^v18-121^r23

Inc.: Danasь nam' pravi s(ve)ti Matěi. i govori tako. Grediše g(ospo)dinь b(og)ь ot předěl Enitarskih (!) I pridě v strani Turskie. i Sidonskie. Z(a)čь bišě g(ospo)din' naš' isplnil .k. (= 40) dni v pustini. terě gredišě k' Er(u)s(a)l(i)mu. Na to načь bišě poslan'. O^l o(tь)ca neb(e)sk(a)go. Zač mu bišě rěkal. Poi sinu moi vzljubleni. izbavi onu ov'cu ka e pogibla.

Expl.: I ošće nasь v' ednom' mesti pismo uči. i di. Egda stoitě molěči sě. O^lpuščaitě ako čto imatě na kogo. Da o(ta)сь vaš' neb(e)ski otpustit' vam' pregrěšeniě vaša. ako to stvoritě. Tada uslišana budě molitav' vaša. Priětna budut' prošeniě vaša. to ča prosili budětě. Kako e ova žena prosila. i priěla e prošenie.

34, f. 121^r24-124^v25

Inc.: Isusa išče(te) propetago ni ga ovdi Marko na ei (= 16) k(a)pituli Koli-ko svet' I vesel' e(stь) praznik skrešen'ie sina bož'ě na današni dan' mnogo vesel i svital i mnogo se slatkim' vesel'em' veseliti i ko vesel'e ž(g?)i(n)e vsa stvoren'ě božě na sem' svitu za uzrok skrešeniě božě na današni dan' kako govori Toma z Akvina i toliko i Alber't' veliki tri su razlučeně stvorene.

Expl. (?): učinišě .d. (= 5) prosěsioni. I molahu H(rst)a da bi ih spelal' prvi prosesion' patrěrhe Adam Matusael Noi Avram Isak Iěkov govoreči pesan stani g(ospodi)ne v pokoi tvoi I pročaě. O (sic!)

35, f. 125^r1-125^v12

Inc.: Draga brat(ь)ě. kako sě pišě v děňni s(ve)tihь otacь v novom' i v starom' zakoni. Da e troe. ko e vĕlě vridno i velikě maz'dě. a to e almo-zina. i post' i molit'va.

Expl.: Zato Avgustinь di. Molitav' ako čista i udržžana budě. ne beseda propada i prazdna se ne povrně. I zato začь e(stь) tolika močь molitvě. dostoino s(ve)ta mati cr(i)k(a)вь naredila e navlašćno. vrime molitvě današni danь. na ki divoto moliti imamo. I zato da bi o^l toga dně s(ve)ta mogal bi vam'. ča govoriti. Materь milostivu s(ve)tu M(a)riju. s' ufan'e (?) pozdravim govor(e)či. Zdr(a)va M(a)rie. I pr(o)čaě.

36, f. 125^v13-129^r6

Inc.: Draga brat(ь)ě. danas' e dvoji prazdnikь. Naipriě prazdnikь s(ve)t(a)go Marka e(van)ĵ(e)lista. Drugo prazdnikь prošně k b(og)u. Ki

grčkim' ězikom' govori se lětaniě. A latinski govori se ili tmaĉi proĚeniě.

Expl.: Budimo zato vzljubljeni posluĚni zapovidi b(o)Źi. Da naĚ usliĚi v dan' potribe. i vzdvigně naĚ .v slavu c(ě)s(a)rstva něb(e)sk(a)go. Tu ako oĉ'. moreĚ uĉiniti. drugi sermon' o^t s(veto)ga Marka e(van)j(e)l(i)sta. Povidae něga lěen'du. Aměn'.

37, f. 129^v7-132^r13

Inc.: Kto o^t vas' imijuĉi priětěla poidě k němu. Po Lucě v' .āī. (= 11) k(a)p(i)t(uli). Vzljubl(e)ni kako sě nahaě. Po běĚedi s(ve)tih^h o(ta)s^h. tu letan'ju ka biva tri d'ni pred' asensiju g(ospo)dnju. Naiprvo urdina i naidě Mamertus^h bisk(u)r^h Bien'ně grada Galie. Skozi o'agnan'e nikě bantě ili brigě. ka se naziva letaniě man'ġi.

Expl.: Zato vzljubl(e)ni prosimo b(og)a s' ufan'em'. i da namĚ potribe totu na s(e)mĚ svitu. na duĚevno spa)s(e)nie. prez' kih^h ne moremo biti. A potom n(e)b(e)sko c(ě)s(a)rstvo. i věĉno věsel'e. ko nam' dai. Otas^h. I sin^h. I duh^h s'věti. Amen^h.

38, f. 132^r14-140^v8

Inc.: Knigi roistva Is(u)h(rġsto)va. Sina D(a)v(i)d(o)va. i sina Avraam'la. Avraam' rodi Isaka. Na to govori ĉas'tni Běda. Moisei m(u)Ź^h knig^h o stvorěnii n(e)b(e)s^h i z(e)mle. b(o)Źiju moĉiju. priěm' ukrěplěnie i est' pisal.

Inc.: Knihy narozenie Jezukrista, syna Davidova, syna Abrahamova. Abraham urodil Isāka. ... Beda slovutny mluvĳ na toto ĉtenie a rĳka takto. Beda. MojŹieġ svat^h muŹ Knihy o stvoěnĳ nebe i země buoŹĳi moĉi vzem poslenie, jest popsal,⁴⁴

Expl.: Tako ki godi v' nikoi teġkoĉi ili skrbi toga s(ve)ta. ako poloŹi svoje ufanie v' svetlost' tě z'vezdě. to rekuĉ^h va Is(u)h(rġst)a. ki est' iziġal^h kako svetl(o)st' o^t d(ě)vi Marie. Ta nigdare ně toně. Na beza v'sakě pogiběli pridě v grad^h v(ě)ĉnago Źivota. I dobro e(st^h) tako s(ve)ta M(a)rija gos'poě naz'vana. Z(a)ĉ^h ona e(st^h) porodila g(ospo)dina. ně li toga s(vě)ta. Na paĉe takoe c(ě)s(a)rstva něběs'kago. I pr(o)ĉaĉ. Am(e)n^h.

Expl.: takěŹ kolivěk plavā v kterěm nebezpeĉenstvĳ tohoto světa, poloŹĳ-li sv^u naděŹi v svetlosti tej hvězdy, tovieġ Jezukristovi, jenŹ jest poġel jako svetlost z svate Marijě. ten nikdy neutone, ale beze vĚh priekazy dojde do země věĉněho Źivota. Dobrě takě svatā Maří panni nazvana, nebo ona jest urodila pana netoliko tohoto světa, ale takě nebeskěho krālovstvie.

39, f. 140^v8-141^v21

Inc.: V (o)no vr(ěme). R(e)ĉ(e). Is(u)h(rġst)^h Uĉ(enikom^h) sv(oim^h). Pritĉu siju. Podobno e(st^h) c(ě)s(a)rstvo n(e)b(e)skoe. ĉ(lově)ku kupcu.

⁴⁴ Izdano u: Josef HOLUB, Evangelium sv. Matouġe s homiliemi, 1-10.

iščući dobrihъ bisěrbъ. I šadъ proda vsa ka imišč. i kupi bisěrbъ ta. O draga brat(b)ě nam e(stb) tribi poiskati. ča e ta kupacъ ča li e ki proda vsa ka imi. ali ča e bisěrbъ.

Expl.: Tako i mi budimo. prodaimo vsa imeniě naša. Ka imeniě naša. bogatas'tvo sega s'vita. Z(a)čb ni imin'e. Z(a)č sě poněsbti ně morě. da družim' sě os'tavi.

40, f. 141^v21-144^r4

Inc.: Tada saz'va. bī. (= 12) ap(osto)lb s'voihъ. i da im' moč' nad něčis'tivimi duhi. da bi e puěli van'. S(ve)ti Tomas' z Akvina. Prvě govori s(ve)ti e(van)j(e)list(b). da e sin' b(o)ži vz'bueval' svoje učinikě (!). da bi prosili g(ospo)dina. Da bi poslal' dēlat(e)lě na žet'vu s'voju.

Inc.: Tehdy sezvav dvanáste svých apoštolóv, da jím moc nad nečistými duchy, aby jě vypuzovali ... Na toto čtenie mluví svatý Tomáš z Akvina: Dříve pravil svatý evangelista, že jě syn bží zbuzoval své mlazší, aby prosili pana nad žní, aby poslal dělníky v svú žeň.⁴⁵

Expl.: Skozi Ijudu i Ěkova razumiju sě vsi ti ki veru h(řst)běnsku tvrdo poznavaju. i dari do s'voga skončaniě tvrdo ju držě. Na skozi Ijudu Skariotskoga razumiju sě v'si ti. ki priemlju veru h(řst)běnsku. I pakъ od ně zabludě. koga nasъ rači obarovati. O(ta)cb. I s(i)nb. I d(u)hb. S(ve)ti. Am(e)nb.

Expl.: Skrzě Judášě Jakubova znamenávají sě všičkni ti, ježto vieru křest'anskú ustavičně poznávají až do svého skončenie. Ale skrzě Judášě Skariotského znamenávají sě ti, ježto přijmúce vieru křest'anskú potom pak od ně zablúdie, jehožto náš rač ostřieci Otec, Syn, Svatý Duch. Amen.

41, f. 144^r4-145^r7

Inc.: Zovi dēlat(e)li. i dam' imъ mazdu svoju. .v. (= 3) riči nam sě daju viditi va tom' e(van)j(e)lii. Prvo es'ь pačenie b(o)žie. zovući grišnih v [č]r(i)k(a)v(b) (?). Drugo e(stb) oštrost'. pokarajučihъ prav(a)dnihb. Treto e prostranstvo něga mazdě. dobro težečihъ.

Expl.: Priditě bl(agoslovle)ni o(tb)ca moego. i primitě mazdu plnu. Ka sě ně da prazdnim'. Da truděčim sě v dobrihъ dělīhb. i onim' ki su sě otvrgli ot sěga s(vě)ta. I blago svoje su na stranu pustili. a b(og)u su věrnú služili. Děla milostiva činěči. Ob něvolnihъ. I v b(o)žie ime su uciniili. I za to im' da sl(o)va g(ospo)d(i)na b(og)a. kadi sě vėsělě va v(ě)ki v(ě)kb. Am(e)nb.

42, f. 145^r7-146^r11

Inc.: V (o)no vr(ime). R(e)č(e) I(su)sъ uč(enikomъ) sv(oimъ) Pritču siju. Č(lově)kb etěr stvori vičěru vělju. i zva mnogie I pr(o)č(a)ě. S(ve)ti

⁴⁵ Izdano u: HOLUB, op. cit. , 98-101; usp. J. STRAKA, LF 54, 1927, 259: Catena aurea.

Grg(u)rb tmači brat(ь)ě draga. Ta č(lově)kb ki učini vičeru věliku. To bi g(ospo)dinь b(og)ь všemoguči. A vičera. to es't sitost'. i slatkost'. ku nam' v životi věčnom'. ugotova g(ospo)dinь b(og)ь.

Expl.: O draga brat(ь)ě. slipi esu ki něhotě rano prosvěčen'ě s(vě)ta imut'. Kako i oni grišni esu. ki zovut sě i prihodět'. Da grišnici gizardavi unižajut' sě. a grišnici směrajuči sě zbirajut' sě.

43, f. 146^r11-147^r24

Inc.: V(o)no vr(ime). Bihu približajuči sě ka I(su)su mitari i grišnici da pos'lušajut' něga. I pr(o)č(a)ě. Brat(ь)ě draga milostivi g(ospo)dinь izbavit(e)l n(a)šь. ne prezrě prieti grišnihь. ni fisti š nimi. za volju nih bo radi pridě v mirь ovь.

Expl.: I s(e)bě sami protivu sěmu. Ovi ki krivoju pravdoju gizardaju sě. Ki ně hotět' niednim' milosrdiem' prihodět'. imьže sě grišnici biti. Ti věči sagrěšajut' proti b(og)u. i svoemu stvoritělju. Ti že g(ospod)i.

44, f. 147^r24-148^v13

Inc.: Izidě I(su)sь na on' pol mora Galilěisk(a)go i Tivěřěiskoe. Kako di s(ve)ti Ivanь v' .dž. (= 8!) k(a)p(itu)li. v tom e(van)j(e)lii. znamenie o troem' rodě i osob'.

Inc.: *Abiit Iesus trans mare Galilee quod est Tyberiadis.* Jo. vj. In praesenti euangelio fit mentio de tribus generibus personarum.

[Expl.: a nika čuděsa esu ka imaju divnos'ti niki užitak'. va vriměni. a něpotribni. kako čuděsa. h(rьst)ьěnska. ka rěkut'. Kako di s(ve)ti Matěi. I pr(o)čaě.

Expl.: *Quedam sunt que habent admirationem sed nullam utilitatem]*

45, f. 148^v13-149^v23

Inc.: V (o)no vr(ime). r(e)č(e) I(su)sь uč(e)n(i)k(o)m(ь) svoim Č(lově)kb niki ki ima pristavnika ki oklěvētan' bišě I pr(o)č(a)ě. Brat(ь)ě slišas'tě čto g(ospod)ь v (evan)j(e)lii r(e)če. Uč(e)nik(o)mь svoim'. O něpravom' pristav'nici. Kako obraz' nam' ostavla. tako stvorili bi. Kako i ta pris'tavnikь o ljubьvi s'voei stvori. kada oklěvētan' bi pred g(ospo)dinom tako i mi stvorimo.

Expl.: Brat(ь)ě o'pusytitě. i o'pustit sě vam'. I stvoritě vam' drugi o' imin'ě vašěga. i hraniti e vam' ta na n(e)b(e)sihь. I kada pridětě. primut vi v sl(a)vu v(ě)čnuju. Ta g(ospod)ь naš' Is(u)h(rьst)ь. dai nam' vesělie v c(ě)s(a)r(a)stvi n(e)beskom'. Am(e)нь.

46, f. 149^v24-150^v16

Inc.: V (o)no vr(ime). kada približi sě I(su)sь Er(o)s(a)l(i)mu. Vidiv' gradь i plaka sě o něm'. I pr(o)čaě. Brat(ь)ě slišas'tě. i razumiite plačuču sě g(ospod)u. kada pridě ka gradu tomu. V dviju městu čtēm' da sě e g(ospo)dinь b(og)ь plakal'. ednu (!) krat' kada k sěmu gradu Er(o)s(a)l(i)mu pridě. A drugoč kada pridě Lazara vskrěsiti.

Expl.: Brat(ь)ě i siě lekcíě. z'namenuet' krivi je bis'kupi. i popě. ki dari s(ve)tě prodajut'. Ně takmo na srěbri i zlati. na i slavi radi veka sěgo Ti prodajut' i kupujut'. I pr(o)čaě.

47, f. 150^v16-152^v4

Inc.: V (o)n(o) vr(ě)me). O'vččav' I(su)sъ r(e)čč. Ispovidaju sě tēbi g(ospod)i b(o)že c(ě)s(a)ru něbu i z(e)mli. ěko esi siě utail ot přemudrihъ. I pr(o)č(a)ě. Na to govori s(ve)ti Grg(u)rъ papa. Na počētci čten'ě togo inagd(a) sě uprašanie otkriva. zač' sě ne pišě naipriě. ni potom' da bi něga bil' kto uprašal'.

Inc.: V oněch časiach odpověděv Ježiš věč: Poznávám sě tobě, otče, pane nebe i země, nebo jsi skryl to před múdřými a smýslnými, ... Na toto čtenie mluví svatý Řehoř papež. Na počátčě čtenie tohoto inhed otázanie sě zjěvuje. Nebo nepiše sě ani dřeve ani potom, by jeho kdo byl otázal.⁴⁶

Expl.: Gorě vam' ki s'tě mud'ri v svoiju očiju. i sami před sobu hit'ri. I opet' mud'ri sut' t'voriti z'lo. I zato da ni mogal' sa s(vě)t'. za volju mudros'ti b(og)a poz'nati. Drago e(st)ъ bilo b(og)u. skozi pripročinu s'pasiiti věrujučee. I pročaja.

Expl.: Hoře vám, ježto múdří a chytří před svými očima a sami před sebu chytří jste. A opět: Múdří jsú, aby zle činili. A protož sě nemohl svět skrzě múdrost bóha poznati, líbo bylo bóhu skrzě bláznovstvie spasiti věřieč. ...⁴⁷

Kao što proizlazi iz ovog pregleda, kod glava 8, 12, 19, 20, 21, 44⁴⁸ i 47 došlo je do skraćivanja na kraju. Ovu činjenicu treba uzeti u obzir kada tražimo izvornike dosad neidentificiranih tekstova.

S tekstološkoga gledišta, možemo promatrati pet hrvatskoglogoljskih zbornika i jedan ulomak pri uspoređivanju pojedinih tekstova Petriniceva zbornika: Petrisov zbornik (250^v-254^v; ~ 66^f-70^f), Antoninov konfesional (HAZU IVa48, 66^f-73^f; ~ 78^v-86^v), Žgombičev zbornik (HAZU VII 30, 116^v-120^f; ~ 107^v-110^f), Grškovičev zbornik (HAZU VII 32, 1^v-9^v; ~ 112^f-118^v), kodeks Krk br. 42 (1^f-3^f & 56^v-58^f & 70^v-72^v; ~ 132^f-140^v & 141^v-144^f & 150^v-152^v) i HAZU fragm. glag. 105 (1^f-1^v; ~ 41^f2-41^v23). Trima (odnosno pet) od pet (odnosno sedam) tekstova znamo original, dvama ne. Općenito uzevši, treba upozoriti na to da

⁴⁶ Izdano u: HOLUB, op. cit., 129-131; usp. J. STRAKA, LF 54, 1927, 332f. (≠ Gregor, ≠ Catena aurea).

⁴⁷ U češkom tekstu to još nije završetak (usp. bilj. 14).

⁴⁸ Zanimljivo je da je svršetak glave 44 u skladu sa svršetkom glave 15. Očigledno je da je gubitak teksta u glavi 15 mehaničke prirode (prema Mletačkom izdanju iz 1497. g. od oko tri i pol stupca samo se jedan očuvao), jer glava iza 15. nema početka.

nema neposredne tekstološke zavisnosti kod ovih tekstova. Navest ću nekoliko primjera iz svakog teksta:

a. Petrisov zbornik: 1. Petrisov zbornik ima stariju varijantu: 67r14 ne] 249v3 Na — immo, 67r25 Ner to s(ve)te ženi] 249v14 Nerē te s(ve)te žene — Iste autem mulieres, 67v26 v'simi ap(osto)li] 250r17 rukama ap(osto)lskima — inter manus discipulorum, 69r3 prvo] 251v 1 pravo — uerus; 2. Petriņićev zbornik ima stariju varijantu: 66v23 razumii] 249r12 razum' — notandum, 66v23-24 z velik(a)go nab(o)ž(a)stviē] 249r12-13 za veliku ljubav' — ex magna deuotione, 67r27 kada prodikovaše] 249v 16 kada učaše — predicantem, 67v1 Kako di s(ve)ti Luka] 249v16 kako dē s(ve)ti Paval' — Luc(as). viii., 67v2-3 za statkovъ s'voihъ] 249v18 za sp(a)senie svoe — de facultatibus suis, 67v4 kada e pnel' na križi] 249v 19-20 kada e bil' na križi — (eum) in cruce[m] pendentem, 68r21 pan'ne] 250v14 d(ě)vi, 68v23 vihodne] 251r19 vhodne — orientis, 69r5-6 zaleži] 251v3 razumě se — consistit, 69v5 poli inogo viklada] 252r2 za volju ine reči — Vel secundum Glossam, 70r6 Grg(u)ръ] 252v5 Ambroz' — Gregorius.

b. Antoninov konfesional: 79r3 riči] besede, 79r22 nego] razvi, 80r6 hitri] skoro.

c. Žgombićev zbornik: 108r23 v diki] 117v2 v raskoše, 108r24 vaz-da] 117v5 navlastito, 108v13 skrb'ju] 118r4 pečaliju, 109r3 povrnul'] 118r24 povratil', 109r5 Z(a)čъ] 118v1 ere, 109v2 leki] 119r4 kako, 109v9-10 popelaše] 119r12 privedoše, 110r7 prez visti] 119v12 bez' vesti, 110r14 poleti] 119v25 potaci.

d. Grškovićev zbornik: 1. Grškovićev zbornik⁴⁹ ima stariju varijantu: 115r1 poboriti sē š' nim'] 5r14 pobiditi ego] Usp. sb.⁵⁰ 2196 25-26 ПОБѢДИТИ СѦ СЪ НИМЪ, 115r10 velika] 5v1 velič] Usp. sb. 219r9 ВЕЛИЮ; 2. Petriņićev zbornik ima stariju varijantu: 113r7 v' nihъ] 2v18 meju nimi] Usp. sb. 217628 ВЪ НИХЪ, 113r25 (oruži) e] 3r17 se] Usp. sb. 217r7 ѡ, 114v2 ustroiъ] 4v3 stvorih'] Usp. sb. 218r22-23 ОУСТРОИХЪ; 3. oba hrvatska rukopisa imaju inovaciju prema drugim slavenskim rukopisima: 114v16 Silomscē] 4v21 Silomsci] Usp. sb. 219a26-27 СИЛОУДАМИ, 116v2 oponu] 6r16-17 opona] Usp. sb. 221v21 ЗАПОНУ, 117r7 bēšdē] 7r14 besedi] Usp. sb. 22261 Г(Л)ГОЛИ.

e. Krk br. 42: 1. Krk br. 42 ima stariju varijantu: 142r2-3 tlači] 57ra10 znamenava — znamenává, 142r17 divičē] 57rb1 nevestice — nevesty, 142v26 dobrovolnu] 57va25-6 dobrovolno — dobrovolně, 143r5

⁴⁹ Njegov je tekst, uopće gledano, arhaičniji nego tekst u Petriņićevu zborniku.

⁵⁰ Успенский сборник XII-XIII вв., Издание подготовили О. А. Князевская, В. Г. Демьянов, М. В. Ляпон, под редакцией С. И. Коткова, Москва 1971.

usililь] 57vb5 osvetlil' — osvĕtil, 143r14 Petarь] 57vb19 Toma — Tomáš, 143v23 sĕ tl' mačij] 58rb7 viklada — vykládá, 144r2 rozumiju sĕ] 58rb16 znam(e)navaju se — znamenávají sĕ, 151r1 Skladan'em'] 70vb11 S'edinavani — sjednánie, 152r6 I ni] 71va4 ani — Ani; 2. Petri- ničev zbornik ima stariju varijantu: 138v14-15 ostrĕgati] 2r26 čuvati — ostřiehati, 140r7 potlačiti] 3r8 premoč' — poľlačiti, 140r16 do drugoga] 3r19 na drugo — do druhého, 140r20 narod'] 3r26 rod' — národ, 140r23 ki se vezu po moru] 3r30 ki se zove v pokoru — ježto plovú na moři, 142r9 v raci-onalĕ] 57ra20 v raci olane (!) — v racionále, 142r22 vsĕ] Ø — všĕcky, 142v4 r(e)č(e)no] 57rb23 reči — řečeno, 142v10 zlos't] 57va1 žalost' — zlost, 143r13 v laskosti (!) 57vb17 v slatkosti — vlhko- stí, 151r14 im'] Ø — jim, 151r24 hoĕše] 71ra12 vhoĕše — chodieše, 152r12 skril] 71va9-10 stvoril' — skryl.

f. HAZU, fragm. glag. 105: 1r3 dale] 41r3-4 naprid' — infra, 1v1 niku] 41v1 nikaku, 1v7 izaš'li] 41v4-5 iziti, 1v17 přĕstoi] 41v12 pristoi — conuenit, 1v20 k'da (rekalь)] 41v14 Kako da bi — quasi (dicat), 1v21 grĕšnici] 41v15 grišni — peccatores, 1v30 da] 41v20 Z(a)čь — etiam (?).

Potpun pregled jezičnih osobina Petričićeva zbornika nije primjeren za objavljivanje u spomen-izdanju časopisa. Zbog toga se moram ograničiti na nekoliko pojedinosti. Pored već spomenutih leksičkih bohemizama treba navesti niz kajkavizama,⁵¹ koji nisu suviše mnogobrojni. Možemo ovdje nabrajati slijedeće: 1) *b > e (?): *mešterb* (98r20); 2) u (+ C) > v: *vkazal'* (70r15) = Petris 252v14), *vkazalb* (77r26), *vkaza* (92v22), *vkaza* (92v24); 3) vl- > l-: *lastiti'* (110v1), *lada* (123r25); 4) vu < *u-: *vučiti* (113v2); 5) leksik: *kai* (*nikai* [11r17], *nikai* [67r13]).

Na fonološkoj razini želim spomenuti barem nekoliko pojava. Kod refleksa jata opaža se određena tendencija raspodjele prema pravilu Jakubinskog/Meyera. Kod nekih leksema odnosno osnova ono se sačuvalo 100 posto (npr. u osnova i kod leksema: *besĕda*, *bĕl-*, *cvĕt-*, *dĕlo*, *lĕn-*, *lĕt-*, *svĕdok-*, *tĕl-*, *vĕt(a)rb*, *zvĕzda*; *človĕk/č-*, *dĕt-*, *lĕk-*, *mlĕko*, *nedĕlja*, *pĕnezb*, *rĕčb*, *sĕdĕti*, *vrĕme*), doduše kod derivata, koji bi prema prvobitnom pravilu morali imati ikavski refleks (usp. *obeliti* [16v2], *cvet'em* [85r3], *lenimo se* [125v22]). Neke riječi ili osnove imaju dvostruki refleks (*cĕl-*: npr. *iscelitelno* (15r6), *isceli* (32v3) nasuprot *cilitĕl'* (135v1),

⁵¹ O kajkavizmima u hrvatskoglagoljskoj književnosti usp.: Eduard HERCI-GONJA, Kajkavski elementi u jeziku glagoljske književnosti 15. i 16. stoljeća, u: idem, Nad iskonom hrvatske knjige. Rasprave o hrvatskoglagoljskom srednjovjekovlju, Zagreb 1983 (prvi put objavljeno g. 1973), 303-385; IDEM, Tropismena i trojezična kultura hrvatskog srednjovjekovlja, Zagreb 1994, 206 slj.; Stjepan DAMJANOVIĆ, Tragom jezika hrvatskih glagoljaša, Zagreb 1984, 151-176; IDEM, Glagolitica kajkaviana, in: idem, Jazik otačaski, Zagreb 1995 (Matica hrvatska), 69-80.

cilitěl (135v2), *uciliv'* (135v5); *črěvo*: npr. *črivi* (29v26), *čriva* (68r3) nasuprot *čreva* (2v21), *č'revi* (11r18), *čreva* (32r4), *črevi* (111v15); *děv-*: *divič(a)ski* (9v15), *divicu* (37r7), *divoika* (108v9) nasuprot *dev'sku* (10r13), *devac̣b* (10r14), *devstvi* (12v1), *devi* (24r7), *devi* (79v1), *devstva* (109r2); *hlěbḅ*: *hlib'* (1v20), *hlib'* (48v5), *hlib* (112v27) nasuprot *hlebi* (1v17), *hleba* (23v20), *hlebb'* (54v2); *naslědovati*: *nasledov(a)li* (21v23-4) nasuprot *naslidovati* (139v7)), što se može djelomično pripisati utjecaju crkvenoslavenskoga jezika, ali teško svugdje. Iz ostalih fonoloških pojava treba spomenuti ove: 1) prijelaz silabičnog *l* u *u* odnosno *ul* vrlo je rijedak (npr. *mulčec̣'* [51r3], *dužna* [62v2-3], *o'vukal'* [93r12], *žukko* [95r20], *tucitě* [128r9], *obukši sě* [130r10]); 2) **e* → *a/č, ž*: *Počal'* (2v12), *počatie* (30r17-8), *počatiju* (30v7), *počatie* (30v9), *počatku* (32r20); *žalcu* (39v26); *žaju* (91v16), *žašn'* (55v25), *žaini* (104r26).

Kod prezentskih nastavaka supostoje, kao i u ostalim hrvatskoglagoljskim "neliturgijskim" zbornicima, stari (-*u*, -*ši*, -*t*; -*m*, -*te*, -*t*) i novi (-*m*, -*š*, -*Ø*; -*mo*, -*te*, -*Ø*) sustav. Stari nastavci dolaze većinom u biblijskim citatima,⁵² ali se tu nalaze i novi nastavci. Kao primjer mogu navesti učestalost pojave nastavaka 2. lica jednine: izbrojio sam 29 primjera na -*ši* nasuprot 94 na -*š*. Vrlo je česta konstrukcija s pomoćnim glagolom *bud* + infinitiv, za izraz budućnosti.

U leksiku postoji velik broj posuđenica, koje ponajviše potječu iz latinskoga i talijanskoga jezika. Ovdje mogu navesti samo malen izbor: *skarso* (18v22), *fermo* (28v2), *ver'tudb* (48r24), *abitanie* (64r1-2), *gardinalom'* (70r15-16), *fantazikb* (74r2), *kolurb* (89r23), *beštiam'* (90r15), *temperati se* (93r9), *v čindrah'* (94v20), *baruni* (98v27), *užanca* (107r22), *ožuru* (115v20), *pin'tur* (127r23), *žiganta* (132v15). Njemačkih posuđenica ima slijedećih: *špotati* (40v19-20), *žlahta* (51v27), *štofne* (61r21), *brumno* (142v15-16). Sasvim rijetki su mađarizmi, npr. *betežniku* (128r17), *nike bantě ili brigě* (129v13). Od zanimljivih izvornih hrvatskih riječi htio bih upozoriti na: *vicvrty* (16v20; prema glagolu **skvbrěti*⁵³), *mrhu* 'cadaver' (28r2), *upljivki* (37v1), *dlesnam*⁵⁴ (54v2), *stoprv* (71v3), *pondiraju* (74v21), *ěn'ca* (78r2), *klopunica* 'morska životinja (možda školjka)⁵⁵ (140v16).

⁵² Usp. DAMJANOVIĆ, *Tragom jezika*, 136.

⁵³ Usp. Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, Dio 1 (A - Češuļa), Zagreb 1880/1882, 875 s.v. *cvrijěti*, i France BEZLAJ, *Etimološki slovar slovenskega jezika*, I (A-J), Ljubljana 1977, 70 s.v. *cvrėti*, i Christoph KOCH, *Das morphologische System des altkirchenslavischen Verbuns*, II, München 1990, 701 (§ 65. 2)).

⁵⁴ Usp. Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, Dio 2 (Četa - Đavli), Zagreb 1884/1886, 472 s.v. *dlesna*, Nikolaus BENCSICS et al., izd., *Gradišćanskohrvatski-hrvatsko-nimški rječnik*, Zagreb-Eisenstadt 1991, 279 s. v. *lesne* 'zubno meso; Zahnfleisch', i France BEZLAJ, op. cit., 104 s.v. *dlesna*.

Zadatkom budućih istraživanja ostaje pronalaženje predložaka neidentificiranih tekstova. Tako bi uspoređivanje s paralelnim tekstovima i lingvistička analiza spomenika bili postavljeni na solidan temelj.

U Petrinićevu zborniku imamo, pored zbornika blagdanara⁵⁶ i disipula,⁵⁷ još jedno opsežno teološko-homiletično djelo dominikanca u hrvatskoglagoljskoj srednjovjekovnoj književnosti — kvarezimal Jacoba a Voragine. Zbog mnogobrojnih bohemizama može se pretpostaviti da je posrijedi prijevod sa staročeške matice, premda nije ovdje još sve razjašnjeno. Hrvatski arhetip kodeksa, koji je bio prepisao godine 1503. u Lici Tomaš Petrinić, najvjerojatnije je nastao u čakavsko-kajkavskoj kontaktnoj zoni, i predstavlja dakle još jedno svjedočanstvo o jezičnoj i kulturno-povijesnoj pojavi, čijem je proučavanju i tumačenju toliko pridonio naš svečar, profesor Eduard Hercigonja.

ZUSAMMENFASSUNG

Der Sammelband der Wiener Nationalbibliothek, Codex slavicus N° 78, wurde von Tomaš Petrinić im Jahre 1503 für den Archipresbyter von Brinje und *držitelj* von Jelovik, Matij Gašćanin, in der Lika geschrieben. Er beinhaltet folgende Werke: die kroatisch-glagolitische Übersetzung des Quadragesimales des Jacobus von Voragine OP († 1298), den apokryphen *Descensus Ioannis Baptistae ad inferos*, drei aus dem Altschechischen übersetzte Homilien auf das Matthäusevangelium, sowie eine Reihe von weiteren, bisher noch unidentifizierten Predigten, die jedoch ebenso mit größter Sicherheit – wohl aus dem Lateinischen – übersetzt wurden. Zu einigen davon gelang es, parallele Texte in kroatisch-glagolitischen Sammelbänden ausfindig zu machen (z. B. im Grškovićevev zbornik, Žgombičev zbornik, Antoninov konfesional, Sammelband von Krk N° 42). In kroatisch-glagolitischen Übersetzung sind die Fastenpredigten des Jacobus von Voragine neben dem Petrinićev zbornik, in dem 22 Homilien erhalten sind, noch

⁵⁵ Usp. *klapunica* 'naziv nekih vrsta školjki' (usp. Vojmir VINJA, *Jadranska fauna. Etimologija i struktura nazivlja*, II, Split 1986, 174 slj.) i "ribu klopunicu" u homiletičkom zborniku HAZU IVal04 iz 18. stoljeća (v.: Vjekoslav ŠTEFANIĆ, *Glagoljski rukopisi Jugoslavenske akademije*, I, Zagreb 1969, 280).

⁵⁶ Usp.: Josip VRANA, *Hrvatskoglagoljski blagdanar. Studija o pravopisu, jeziku i podrijetlu novljanskog rukopisa iz godine 1506.*, Rad (JAZU) 285, 1951, 95-179 (+ 3 slike); Vjekoslav ŠTEFANIĆ, *Glagoljski rukopisi Jugoslavenske akademije*, I, Zagreb 1969, 219 slj. (br. 204); Eduard HERCIGONJA, *Srednjovjekovna književnost*, Zagreb 1975 (*Povijest hrvatske književnosti*, knj. 2), 395; IDEM, *Tropismena i trojezična kultura hrvatskog srednjovjekovlja*, Zagreb 1994, 197.

⁵⁷ Usp. ŠTEFANIĆ, op. cit., 224-237; HERCIGONJA, *Srednjovjekovna književnost*, 395; IDEM, *Tropismena*, 197.

in zwei weiteren Sammelbänden (Petrisov zbornik [1468], Zbornik žakna Luke [1445]) mit je einer Homilie vertreten. Das Werk ist durch eine große Anzahl von Bohemismen gekennzeichnet. Dies würde eine Übersetzung aus einem alttschechischen Original nahelegen. Ein solches besteht aber nicht, ebensowenig konnte bisher eine alttschechisch glossierte lateinische Handschrift als Vorlage eruiert werden. Neben den tschechischen Sprachelementen weist der Petrinićev zbornik auch eine Schicht von Kajkavismen auf, die auf einen Archetyp in der kajkavisch-čakavischen Kontaktzone schließen lassen. Dadurch reiht sich der Petrinićev zbornik in eine Reihe von anderen kroatisch-glagolitischen Handschriften aus dem 15. und 16. Jh. ein, die ebenso in diesem Gebiet verfaßt wurden.